

كورتہ مفا

ژکتیبا (الفوائد) یا بن قہیمی

ژیکرتن و لیکنان و وەرگیران
تہ حسین ئیبراهیم دؤسکی

کتیب: کورته مفا ژ کتیب (الفوائد)

نقیسه: ته حسین دۆسکی

چاپا ئیکئی دهۆک ۲۰۱۶

چاپخانه: هاوار

بهرگ: فهرسهت زوبیر

هژمارا سپارتئی ل پهرتۆکخانه یا بهدرخانیهیان ل دهۆکی (۲۰۳۴)

کُتِيبَا (الفوائد) و گُرنِگِيا وِئ

کتیبا (الفوائد) ئیک ژ کتیبین ناقداره، یین زانایئ مهزن ئیمام (ئبن قهیبم ئه لجه وزیبه)، ووه کی ژ ناقت وئ دیار ئه و کتیبه کا تژی فایده و مفایه بۆ ههر کهسه کئ بخوینت، چونکی خودانئ وئ بهرگه ریان کره کو هندی ژئ بیت، مفایین علمی یین مهزن وغه رب تیدا کوم بکهت، کویر خو داهیلته ناف وان راستی و حیکمه تین عنتیکه یین کو ژ نایه تین قورئانئ و حه دیسین پیغهمبه ری -سلاف لی بن- دئینه وهرگرتن، وان ب رهنگه کئ خوش وساناهی بدانته بهر دهستین خوانده قانان، و تشتئ ئه ف کتیبه ژ گه له ک کتیبین دی یین نقیسه ری جودا کری ئه وه، ئه و لی دگه ربیت قان مفایین ژ کیتابئ و سونه تئ دئینه وهرگرتن ب روناها دلی ولایئ رووحانی یئ مروقی شه گریده دهت، تشتئ تامه کا خوشتر وزیده تر دده ته کتیبیا وی.

وئیمامئ ناقدار (ئبن قهیبم)، ئه وئ دئیته هژمارتن ئیک ژ مهزنتین زانایین پیشین وچه له نگترین ده رکه فتین مهدره سا ب بهرکه هتا (شیخ الإسلام) ئبن تهیمیه ی، ژ هندی ناقدارتر و بهر نیاستره کو ئه م وی بدهینه نیاسین، بهرکه هتا علمی وی و نقیسنین وی ئومهت هه می شه گرتیه، و کتیبین وی هتا ئه قرؤ وهک (دائرة المعارف) و (ئنسکلوزیدیا به کا) مهزن لی هاتینه بۆ هه می موسلمانان، هه تا یین زانا ژئ ژ وان..

و ژ بهر گرنګيا کتتيا وى (الفوائد) ووان مفايټن ب قهدر وقيمته يتن
تټدا ههين، مه ثيا هندهک مفايټن رهنګين، وزانيننن جودا جودا يتن تټدا
هاتينه بهلاڅکرن، ژئ بګرين وبهرههڅ بکهين، و ب چهند گوهورپنهکټن
سڅک څه -يټن کارى ل ناقهرؤکټى نهکهن- وهرګټرپنه سهر زمانئ کوردى،
وبدانينه بهر دهستين خواندهڅانان، و ژ بهر وان گوهورپنهان مه ناقئى کتتيا
خؤ کره (کورته مفا ژ کتتيا الفوائد) دا وهسا بيته زانين کوئو ژ وهحيا
کتتيا (الفوائد) هاتيه، نهکو وهرګټرانهکا دهق ودهقا وييه..

وئهڅ چهنده مه کر ب وئ مهرهمئ کو خواندهڅانئ کورد ژى يئ زمانئ
عهرهبي نهزانت ژ فايده ومفايټن (فايدهبيتن ئبن قهبيمى) بيټار نهبت،
هيڅيا مه ژ خودايئ مهزن ئهوه ئهو زانينهکا ب مفا وکارهکټى باش
وقهبولکرى ب رزقئ مه بکهت، و ل دنيايئ وئاخهتئ مه سهرفهراز
بکهت، ومه بکهته ژ وان کهسان بيټن خه ما خؤ يا سهرهکى دکهنه بهلاڅکرنا
دينئ خودئ يئ راست ودورست، دوير ژ سهرداچوون وئنحراف ولادانټين
نهزان وبیدعهچيان ئيخستينئ..

وخودئ هاريکار وپشتهڅانئ مه ههميان بت.

تهحسين ئبيراهيم دؤسكى

دهوک ۲۰۰۹/۷/۲۳

(۱)

رحمۃ دلی

د نیکلام و طاعہنی دابہ

گوتنه کا خودی هه یه، تیدا هاتیه: ﴿وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ (الحجر: ۲۱) وئی نایه تی نه گهر مرؤف هویر هزرا خو تیدا بکته دی بینت خزینیههک ژ خزینیهین مهزنین خودی تیدا هه یه، خزینیههکا مهعنایین دهوله مه نند.. خودی رادگه هینت کو ههر تشته کی ههبت گهلهک خزینیهین وی (نه کو خزینیههکا ب تنی) ل نک خودی هه یه، و خزینیهه-نه گهر ب دورستی خزینیههبت- ب ژئی ئینانه ده ری خلاص نابت. و چونکی نهف گهلهک خزینیههین خودینه، و ل نک وینه، کلیلین وان ژئی د دهستی وی دانه، و نهوی حمز بکته تشته کی بخوازت ژعه قلداری بییه بچت قهستا خزینیههیا وی بکته، و ده می دچت قهست دکه تی دقیت بهری هنگی نهو هیقیی ژ وی بکته بی کلیلین خزینیههیی قی ههین.. ههر تشته کی ههبت، نایهت دبیتژت، خزینیههین وی ل نک خودینه، و ههر تشته کی نه گهر ته قیا و ته داخوآزا وی ژئی کی دی -ژ بلی خودی- کر، مهعنا یا وی نهوه ته نهو تشت ژ وی کهسی خواست بی نهو نه ل نک وی، قیجا بزانه!!

و د نایهته کا دی دا هاتیه: ﴿وَأَنزِلْ إِلَى رَبِّكَ أَلْمُتَّهِی﴾ (النجم: ۴۲) و نهقی خزینیههکا دی یا مهعنایین دهوله مه نند تیدا هه یه، نهف نایهته ناشکه را دکته کو ههر تشته کی ههبت دویماهیا وی بو خودی دزقرت، لهو ههر مراده کا ههبت نه گهر مهخسه د پی نهو نهبت، و نارمانج ژئی نهو نهبت،

ونه گه هته وی، نهو مراد دئی یا بری بت، وچو بهرهم پیښه نائیت، چونکی نهو دویماییا نهو لئی دزقرت یا دورست نابت..

ودویماییا ههر تشسته کی بهس ل وی دزقرت یی کار ههمی یین وی، و ب دهستی وی، و کار ههمی -بی گومان- ب دهستی وینه یی نهو داین، کو خودییه، لهو دویماییا ههر تشسته کی بو وییه، و نهوه نارمانج ژ ههر تشسته کی دئیته داخواز کرن. ههر کاره کی نه نهو ژئی نارمانج بت دئی زهعی بت، وههر دله کی نه ب ځیانا وی څه بیته گریدان دئی ژ گه هشتنا خوشی زپار بت، وههر خوشتشیی نه ژ بهر وی بیته هه زکرن ځیانا وی دئی وهستیان وزه حمت بت بو خودانی، ودویماییه کا شهر مزار دئی پیښه نیت: ﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ (الزخرف: ۶۷) وی رږږی -دهمی کار بو خودی دزقرن- نهوین د دنیا یی دا حه ز ژ نیک و دو دکر، دئی بو نیک و دو بنه دوژمن، نهو تهقوادر تی نه بن یین بو خودی حه ز ژ نیک و دو دکر.

ځیجا وهکی هوبن دینن د ځی نایه تی دا: ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ ههر تشسته کی ژ وی دئیته داخواز کرن هاته کو مکرن، و د ځی نایه تی دا: ﴿وَأَنْ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَىٰ﴾ ههر تشسته کی بو وی دئیته داخواز کرن هاته کو مکرن.. مهنا: ژ وی پیښه تر نارمانجهک نینه بیته داخواز کرن، و ژ بلی وی نارمانجهک نینه دویماییا بو بیته زږاندن.

و د بن ځی چهن دئی څه نه پنیه کا مهزن ژ نه پنیین تهو حیدا خودی هه یه، نهو ژئی نه څه یه: هن دی دله، رحهت و تهنا نابت هه تا ب گه هشتنا وی شاد نه بت، و ژ بلی وی ههر تشسته کی بیته داخواز کرن، یان هه زکرن، نه ژ بهر وی ب خو ب خو به، بهلکی ژ بهر تشسته کی دییه، و نهو وی ژ بهر وی ب خو

ب خو ب تنی دئیته حهزکرن یان داخوازکرن ئیکئی ب تنییه، ئەو ژئی ئەوه
یی زقڕین دویماهیئ بو نک وی ب تنییه، ویا بهرعەقل نینه دویماهی بو
نک دووان بت، کا چاوا یا بهرعەقل نینه دەسپیک ژئی ژ نک دووان بت.
لهو ههچیی دویماهیا داخواز وقیان وحهزکرن وی بو نک ئیکئی دی بت
ژ بلی وی، یان گوهداریا ئیکئی دی ژ بلی وی بکهت، کاری وی دی پویچ
بت، ومرادا وی ب جه نائییت، وتشتی وی خواستی ب دهست فه نائییت،
ب تایهتی ل وی دهمی ئەو گهلهک ههوجه دبتی.. وههچیی دویماهیا
داخواز وقیان وحهزکرن وی بو وی ب تنی بت، وگوهداریا وی بکهت،
دی گهته مرادی وخوشیا دین ودنیایی دی ب دهست کهفت.

(۲)

نیاسینا خودی ب جوانیا وی

رہنگی ژ ہمیان ب بہتر یی نیاسینا خودی، نیاسینا وییہ ب جوانیا وی، وئہفہ نیاسینا مروقتین تاییہ تہ ژ خودیناسان، وہر ئیک وی ب ئیک ژ سالوختین وی دنیاست، وکھسی ژ ہمیان تمامتر ئوہ یی وی ب سالوختی (جہمال وجہلالی) بنیاست.

وکانی چاوا کہسک د (ذاتی) وی یی پیروز دا وکی وی نینہ، ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (الشوری: ۱۱) وہسا کہسکی وکی وی د (صیفہ تین) وی یین بلند ژی دا نینہ، وئہگہر ئہم بینینہ سہر ہزرا خو کو (مہخلووقات) ہمی ب جوانترین رہنگینہ، پاشی ئہم جوانیا وان یا ئاشکھرا وئہشارتی بدانینہ بہرانبہر جوانیا خودی، جوانیا وان گہلہک دی یا کیمتر بت ژ روناہیا چرایہکی کیم دہمی مروفت ددانہ بہرانبہر روناہیا چاقتی روژا گہش.

وہہما بہسی جوانیا وییہ ئہم بیژین: ئہگہر پەردہ (حیجاب) ژ سہر وہجہتی وی یی پیروز بیتہ ہلدان، روناہیا وی ہہر تہشتہکی دیتنا وی بگہہتی ژ مہخلووقاتان دی سوژت، وکی د حہدیسہکا دورست دا ہاتی یا ئیمامی موسلم فہدگوہیزت.

ویہسی جوانیا وییہ بیژین: کو ہہر جوانیہکا ئاشکھرا وئہشارتی ہہی ل دنیا یی وئاخرہتی ژ شوینوارین جوانیا وییہ، قیجا پا ہوبن چ دبیزن بو وی یی ئہف جوانیا ژی پەیدا بووی؟

وديسا دئ بئيزين: بهسى جوانيا وييه كو ژ بهر رؤناھيا وهجهي وي يي شھريف تاريا عھرد وعھسمانان روهن بوييه، وهكي د حھديسهكي دا يا (طھبهرائي) ژ عھدللاھي كورئ مھسعوودي قھگواھستي هاتي: ﴿ نور السموات والأرض من نور وجهه ﴾، ودهمي رؤژا قيامهتي ژي ئو دئيت دا حوكمي د ناقبھرا بهنيين خو دا بكت، عھرد ب رؤناھيا وي گھش دبت.

وئيك ژ باشناقين وي (الجميل)ه، وهكي د وي حھديسا دورست دا هاتي يا (موسلم) ژ (ئبن مھسعوودي) قھدگوھيژت: ﴿ إن الله جميل يحب الجمال ﴾، وجوانيا وي ل سھر چار پيكانه: جوانيا ناقين وي، وجوانيا صيفاتين وي، وجوانيا كارين وي، وجوانيا ذاتي وي.

ناقين وي هھمي باشترين ناقن: ﴿ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴾ (الأعراف: ۱۸۰) لهو ئو صيفاتين ژي دئينه وھرگرتن، وئو رامانين تيدا هھين ژي هھمي دباشن، وھھر تشتهكي وي كربت حكمهت ومھصلحت ودادي دلؤقاني تيدا هھيه..

وجوانيا ذاتي وي، كاني چھنده وچاوايه؟ ئهقه تشتهكه ژ وي پيٚھتر كھسك نزانت ونھشيت بگھهتي، و ل نك مھخلووقين وي هھميان تشتهك ژي يا ديار نينه، ئو دانھنياسين نھبن بين وي ب خو، خو پي دايه نياسين بو وان عھبدان بين وي كھرم د گھل كري.. وجوانيا وي ژ ھھر چاھهكي (بياني) يا پاراستيه، و ژ ديتنا ھھر ئيكي ژ بلي وي پھرژانكري و قھشارتبه ب كراسي مھزني و(عظھمھتا) وي، وهكي ژ (ئبن عھباسي) هاتيه قھگواھستن، ديٚرت: ((ب صيفاتان وي ذات قھشارت، و كريان وي صيفات قھشارتن)).. قئيجا ھوين چ ديٚزن بو وي (جھمالا) ل پشت صيفاتين (كھمالي) وسالؤخهتبن (جھلالي) هاتيه قھشارتن؟

و ب ڦي رڻڪي هندڪ ڙ مهعنايڻن جوانيا ذاتي وي دئينه (فههمڪرن)، چونڪي مرؤڦ ب زانينا ڪربارين وي دشيت بهر ب زانينا صيفاتين وي ڦه بلند بيت، و زانينا صيفاتين وي مرؤڦ دشيت بگههته هندڪ زانينا ذاتي وي، بؤ نمونو: دهسي مرؤڦ هندڪي ڙ وي جوانيي دبنت يا وي پهيدا ڪري، ودانايه بهر چاڦڻن بهنيان، ٺهو وي دکهته (دهليل) ل سهر جوانيا صيفاتين پهيداڪري؛ چونڪي ٺهوي جوانيي بدهت، جواني دي ڙ صيفاتين وي بت، پاشي ڙ جوانيا صيفاتين وي ٺهو دي زانت ڪو ذاتي وي ب خو ڙي يي جوانه؛ چونڪي يي ب خو جوان نهبت، جواني ڙ صيفاتين وي نابت^(۱).

و ڙ ڦي ٺاشڪهرا دبت ڪو ڙ وي پيٽهتر -پاڪي ويلند بؤ وي بت- ڪهسهڪ نينه يي هيڙاي هندي بت حهد ههمي بؤ بيته پيڪيشڪرن، وڪهسهڪ نينه ڙ بهر ذاتي وي حهد ڙ وي بيتهڪرن، و ڙ بلي وي د ههبوني دا تشتهڪ نينه مرؤڦي ڙ بهر وي ب خو ٺهو بڦيت، و ڙ بهر وي ب خو حهدا وي بڪهت، لهو ههر ڦيانهڪا دي يا ههبت ٺهگر تابعي ڦيانا وي بت، يهعني: ڙ بهر ڦيانا وي بت، ٺهو ڦيان دي ڦيانهڪا دورست بت، ٺهگر نه.. دي ڦيانهڪا بهطال وي مفا وبهرههه بت.

(۱) وبهلڪي صووفيان ڙ ڦيري ٺهو هزارا خو دهست پي ڪربت ٺهوا دببڙت: عشقا جوانيا مهجاري، ٺهگر د رڻڪهڪا دورست پا بؤري، دبته ٺهگهرا هندي بهري خوداني بڪهفته عشقا جوانيا حقيقي، بهلڪي هندڪ ڙ وان ههما ل وي باوهرري بويوه ڪو مرؤڦ ههما ههر نهشيت بگههته (حقيقيهتي) ٺهگر د رڻڪا مهجاري را نهبؤرت، مهلايي جزيري د شعرهڪا خو دا دببڙت:

لامعا حوسن و جهمالي دي ڙ علمي بيته عدين

عشق دا ڙي هلبتن ڪي دي حقيقيهت بي مهجاري؟

(۳)

بِنِ جَوَانِه وِوِی جَوَانِی دَفِیْت

مه گوت: خودی بی جوانه، و(جه میل) ناڤه که ژ ناڤین وی، ووی جوانی دڤیت ژی، وهکی د وی حدیسا دورست دا هاتی یا د گهل مه بوری: ﴿إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ﴾، وئگهر ئهم بپرا خول ئه گهرا گوتنا قی حدیسی بینینه فه دی زانین کو ئهو د بهر سفا وی کهسی دا هاتبوو گوتن بی پسیارا جوانیا جلکان کری، ده می مروث ههز دکهت جلکین وی وسه روبه ری وی بی جوان بت.. وپیغه مبه ری -سلاف لی بن- بهر سغه کا گشتی دایی، نه گوتی: خودی ههز ژ جلکین جوان دکهت، بهلکی مهسه له بهر فراه کر وگوتی: خودی بی جوانه، وئهو ههز ژ جوانی دکهت.. یه عنی: چونکی ئهو بی جوانه، و جوانی ل نک وی ههیه، ئهو ههز دکهت جوانی ل نک عه بدی وی ژی دیار بت، چ جوانیا جلکی بت، چ جوانیا مالی وسه روبه ری بت، چ جوانیا ناخفتنی و(ته عامولا) د گهل خه لکی بت.

ئیمامی نه سائی ژ (ئهبولئه حوه صی جوشه می) فه دگوهیزت، دبیت ژت: جاره کی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- ئهز دیتم، هندهک جلکین کهفن ودریای ل بهر من بوون، ئینا وی گوته من: ته مال ههیه؟ من گوتی: بهلی، گوت: چ رهنگی مالی؟ من گوتی: چی تشتی خودی دای ژ حیشر وپهزی، وی گوته من: پا دی بلا قه درگرتن ونعمه تا وی ل سهر ته بیته دیتن.

مه عنا: خودی ههز دکهت شوینوارین نعمه تا خول سهر عه بدی خو ببینت، چونکی ئهو ژ وی جوانی یه یا ئهو ههز ژی دکهت، و دیار کرنا عه بدی بو

شوبنواریتن نعمه‌تا خودی ل سهر خو پشکه‌که ژ شوکرا وی ل سهر وی نعمه‌تی، ونعمه‌ت جوانیه‌کا قه‌شارتیه، وشوکرا ل سهر وی جوانیه‌کا ناشکه‌رایه، وخودی‌هز دکه‌ت جوانیا ناشکه‌را وقه‌شارتی ژ عه‌بدی خو بیینت.

و ژ بهر قیانا خودی بو جوانیی، وی نهو جلک وخه‌ملا دنیا‌یی دا به‌نیین خو یا سه‌رقه‌بیا وان جوان دکه‌ت، ونه‌و ته‌قوا دا وان یا ناخو‌بیا وان جوان دکه‌ت، خودی دبیرت: ﴿يٰۤاٰدَمُ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُّوْرِي سَوْءَ تَكْم وَّرِيْشًا وَّلِبَاسُ التَّقْوٰی ذٰلِكَ خَيْرٌ﴾ (الأعراف: ۲۶) وبه‌حسی خه‌لکی به‌حشستی ژی دکه‌ت ووان نعمه‌تین نهو ل ویری دبینن، ودبیرت: ﴿وَلَقَدْهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا ﴿۱۱﴾ وَّجَزَلَهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِيْرًا ﴿۱۲﴾﴾ (الإنسان: ۱۱-۱۲) مه‌عنا خودی سهر وچاقین وان ب گه‌شیی جوان کرن، ودلین وان ب که‌یفه‌خوشی وته‌ناهییی، وله‌شپن وان ب حهریر وئارمیشی.

وکانی چاوا خودی‌هز ژ جوانیا د‌گوتن وکریار وجلکی وسه‌رو به‌ری دا دکه‌ت، وه‌سا نهو‌هز ژ کریتیا د‌گوتن وکریار وجلکی وسه‌رو به‌ری ژی دا ناکه‌ت، نهو‌هز ژ جوانیی وجوانان دکه‌ت، وحه‌ز ژ کریتی وکریتان ناکه‌ت.

و د دنیا‌یی دا جوانی ب سی رهنگان دئیته پیش چاف:

- رهنگه‌ک نه‌وه یی بو خودی بت، و ژ بهر وی بت، وه‌اریکاریا مروقی ل سهر طاعه‌تی وی بکه‌ت، و ژ قتیبه ده‌می خودی فرمان ل مه‌کری کو نه‌م خه‌مله‌کا جوان ل خو بکه‌مین ده‌می نه‌م دچینه مزگه‌فتان، دا ب رهنگه‌کی ساخلمه بیینه دپتن. ونه‌قه نه‌و رهنگه یی خودی‌هز ژی دکه‌ت، وفهرمان پی ل مه‌کری.

- ورهنگهک ئەوه یی بو دنیا یی و مهزنیی بت، بو مهده و خومهزن کرنی،
ودا خودان پی بگههته وان شههواتین دلی وی دچتی.. و ئەفه ئەوه یا
خودی نهشیای و ئەم ژنی داینه پاش.

- ورهنگهک ئەوه یی شورستی، نه ژ و بیه ونه ژ وی؛ چونکی ئەو نه بو
خودییه، ونه بو دنیا یی..

مهخسهد: ئەو هه ديسا مه ل سهري شه گيراي ﴿ ان الله جميل يحب الجمال ﴾
دو بناخه یین مهزن ب خو شه دگرت: نیشهک مهعرفهت وزانینه، ونیقا دی
سلووکه.. خودایی پاک و بلند ب وی جوانیی دئیته نیاسین یا کس تیدا
وهکی وی نینه، و په رستنا وی ب وی جوانیی دئیته کرن یا وی دقیت
ژ گوتن و کربار و ئەخلاقان، و ئەو ههز دکهت عهبدی وی ئەزمانی خو
ب راستیی جوان بکهت، و دلی خو ب ئیخلاصی و قیانی و تووی
وتهوه کوللی، و ئەندامین خو ب طاعهتی، و لهشی خو ب دیار کرنا شوینوارین
نعمهتان، و پاقر کرنا ژ هه می رهنگین قریژ و کریتیان.

هه ديس ئاشکهرا دکهت کو دقیت عهبد وی جوانیی بنیاست ئەوا بو وی
بوویه و هه صف، و په رستنا وی ب جوانیی بکهت ئەوا بو وی بوویه دین
و شریعت، مهعنا: هه دیسی (مهعرفهت) و (سلووک) و هک دو (قاعیده)
ب خو شه گرتن.

(۴)

مه‌رنه‌به وپيگنډ عبوديه‌نن

مروڤ د ناقبه‌را ئيک ژ سڼ تښتان دايه، کو خودئ ل سهر وی نقيسينه:
نه‌مره‌که لي کړی دا نه‌و ب جه- بينت، وقه‌ده‌ره‌که بو نقيسی دا ب سهر وی
دا بيت، ونعمه‌ته‌که لي کړی دا نه‌و خوشي پی بهت.

و د څان ههر سڼ حاله‌تان دا، خودئ ل سهر عه‌بدی هه‌يه نه‌و عه‌بدینیا
وی بکه‌ت، وعه‌بدئ ژ هه‌ميان خوشتښتير ل نک خودئ ونيژيکتر بو وی
نه‌وه يي ل څان هه‌می حال ومه‌رته‌به‌يان عه‌بدینیا خو بو خودئ ژ بير
نه‌که‌ت، و ب دورستی ب حقه‌ئ څي عه‌بدیني رابيت. ويي ژ هه‌ميان
دويرتر ژ خودئ نه‌وه يي د څان مه‌رته‌به‌يان دا عه‌بدینیا وی نه‌نياست.

وعه‌بدینیا مروڤي بو خودئ د نه‌مرئ وی دا نه‌وه: نه‌و پيگيري ب نه‌مر
وفه‌رمانين وی بکه‌ت، ژ دله‌کي صافی وخورى، وه‌کی پيغه‌مبه‌ری -سلاف
لي بن- نيشا دای، ونه‌و ژ ترسين خودئ دا وڅيان وقه‌درگرن بو وی خو
ژ وان هه‌می تښتان ژي بده‌ته پاش بين وی نه‌و ژي دايه پاش.

ونه‌و قه‌ده‌را خودئ بو مروڤي نقيسی ئيک ژ دووانه:

يان نه‌و موصيبه‌ته يا مروڤ پی دښت، وبارئ مروڤي پی گران دبت،
وعه‌بدینیا مروڤي بو خودئ د څي ره‌نگي قه‌ده‌ري دا نه‌وه: نه‌و سه‌برئ
ل سهر قه‌ده‌را خودئ بکښت، پاشی پی رازی بت (ونه‌فه ژ سه‌برئ
بلندتره)، پاشی شوکرا وی سه‌را بکه‌ت (ونه‌فه ژ رازي‌وونې بلندتره).
وبه‌س نه‌و دشيت ب څي چهندي رابيت يي څيانا خودئ دلئ وی تڙي کړی،

و ژ دل باوهری ئینای وزانی کو ههر تشته کئی خودی بو وی هلبژارتی ئه بو وی چیتره.

ورهنگی دووی یی قهدهری ئه عهیب وکیماسینه یین ل نک مروقی ههین، وئهو گونههن یین ئه ب نک قه دچت وپی رادبت، وعهبدینیا وی بو خودی د قی رهنگی قهدهری دا ب هندئ دبت ئه زوی ژئی توبه بکهت، وپهشیمان بیت، و ب شکهستن قه ل خودایی خو بزقرت، وداخوازا لیبوریئی ژئی بکهت. وبهس ئه دشیت قی چهندی بکهت یی باوهریهکا باوهری ههی کو گونهه وی ژ خودی دویر دکهت، وزیانی ل دنیا یی وئاخرهتی دگههینتی، وئهگر خودی نهبت کهسهک نینه بشیت قی زیانی ژ وی دویر بکهت.

وعهبدینیا مروقی بو خودی د نعمهتان دا ب هندئ بت ئه وان نعمهتان بنیاست، وئعترافی پی بکهت، پاشی ئه خو ژ هندئ بیارتزت کو ئه وهندهک ژ شان نعمهتان بو ئیکی دی ژ بلی خودی پال بدهت، ئهگر خو ئه ئیک نهگهرهک بت ژ نهگهرین گههشتنا وی نعمهتی بو وی، پاشی ئه وشوکرا خودی بکهت سهرا وان نعمهتان، وشوکرا دورست ئه وه ئه وان نعمهتان د بی ئه مریا خودی دا ب کارنهئینت.

و ژ عهبدینیا تمام بو خودی سهرا نعمهتین وی ئه وه: نعمهتین خودی ل سهر مروقی چهند دکیم ژی بن، ئه وان ببینت گهلهک، وشوکرا وی سهرا وان نعمهتان چهند گهلهک بت ئه وی ببینت کیم، وئهو بزانت کو ئه ف نعمهته خودی یین د گهل وی کرین نه چونکی ئه وی یی ژ ههژیه، بهلکی ژ بهر هندئ چونکی خودی یی ب رهحمه د گهل وی.. ئهگر وی ئه ف چهنده زانی چهند نعمهتین خودی ل سهر وی زیده ببن، خوشکاندنا وی ژی بو خودی دئ پتر لی ئیت، ب زیدهبوونا نعمهتان ئه دفن بلند نابت،

و ب کیمبوونا نعمه‌تان ژمی رازیبوونا وی کیم نابت.. چهند خودی نعمه‌تین
خۆل سهر وی زیده بکته، قیان و خوشکاندنا وی بو خودی زیده‌تر لی
دئیت، وچهند خودی نعمه‌تین خۆل سهر وی کیم بکته، رازیبوونا وی کیم
نابت، وچهند ئەو گونه‌هه‌کی بکته، ئەو ب خوشکاندن شه تۆیه دکته،
وئەفیه مروقی ب دورستی عه‌بدینیا خودی دکته.. ئەوی ل هه‌می
مه‌رتبه‌یین عبودیه‌تی حه‌قی عبودیه‌تی ژ سهر خۆ راگری.

(5)

نهو حید و عبودیه

ئیمام ئەحمەد ژ عەبدللاھنی کورپی مەسعوودی قەدگۆھیزت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿ مَا قَالَ عَبْدٌ قَطُّ إِذَا أَصَابَهُ هَمٌّ وَحَزَنٌ: اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي، إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمَّهُ، وَأَبْدَلَهُ مَكَانَ حُزْنِهِ فَرَحًا ﴾.

د قنی حەدیسە دا پیغەمبەر -سلاف لی بن- دوعایەکی نیشا هەر عەبدەکی ددەت یی خەمەک یان بینتەنگیەک بگەھتی؛ دا ئەو وی بیژت، وپیغەمبەر -سلاف لی بن- مزگینی ددەت کوھەر کەسەکی قنی دوعای بیژت، خودی خەما وی دئ بەت، و بینتەنگیا وی ناھیتل، و ل شوبنا عیجزی کەیفەکی دئ دەتی.

و ژ بلی مەسەلا دوعای وی مزگینیا ل سەر گۆتتا وی ھاتیەدان، حەدیسە هژمارەکا دەرس و مفا یین مەزن دەربارە ی نیاسینیا خودی، تەوھید و عبودییەتی، وقەدەری و تەوھەسسولی، تیدا ھەنە، و ژ وان دەرسین پەیوھندی ب تەوھیدا خودی و عەبدینیا مرۆفی قە ھەین ئەوہ یا ژ دەسپیکا دوعای ئیتە وەرگرتن، دەمی دوعاکەر ل دەسپیکا داخواز کرنا خو دبیژت: ﴿ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ ﴾ یا رەببی، ئەز عەبدی تەمە، و کورپی عەبدی تەمە، و کورپی عەبدا تەمە.. و ئەو دەمی قنی گۆتنی

دبیژت، ئەو ئعترافی نە ب تنی ب عەبدینیا خو بو خودی دکەت، بەلکی ئەف ئعترافا وی ژ دەیک و بایین وی دگرت، ژ دەیک و بایین وی یین ئیکئی و حەتا دگەهتە (ئادەم و حەووا یی) ژئی، و مروئی قئی گۆنتی بیژت، ئەو زیده خو بو خودایی خو دشکینت، و ئعترافەکا مەزن ب عەبدینیا خو و باب و باییرین خو بو خودی دکەت، و کو ئەو ملکی وینە، و وان ژ دەرگەهی وی پیشەتر چو دەرگەه نین ئەو قەست بکەنی، و ژ بلی وی خودانەک نینە ئەو داخووا چاقدانی ژئی بکەن، لەو هەر جارەکا قی خودانی خو لئی نەکرە خودان، و ئەو ژ بیرا خو بر، کەسەک نابت خەمی ژ وی بخوت، و جەهەک نابت وی بحەوینت، بەلکی ئەو ب مەزنترین پەنگ ئەو دئی بەرزەبت و خوسارەتی دئی گەهتی.

و عەبد دەمی ب قی پەنگی ئعترافی ب عەبدینیا خو بو خودی دکەت، ئەو ئیقراری ب تەو حیدا خودی دکەت، چونکی هەر وەکی ئەو یی دبیژتە خودایی خو: چاقلینەکا ب تنی ژئی ئەز ژ تە بی منەت نابم، و ژ تە پیشەتر من کەسەک نینە خو پی پاریژم، و خو بەپێلمە ب هیقیی قە.. و ئەقە هندی دگەهینت کو عەبد یی ئعترافی دکەت کو خودایەک هەیه خودایینی ل وی دکەت، و فەرمانان لی دکەت.

مەعنا: ئەو ب حوکمی عبودییەتا خو بو خودی کاری دکەت، نە کو ب کەیفە نەفسا خو، و ئەقە حالی عەبدانە، کار و تەصەرروفا وان ل سەر بناخەیی عەبدینی دئی تە ئا کارن، عەبدینیا طاعەتی و گوهداریی، و ئەقە ئەو عەبدن یین خودی ئەو بو خو پالداین دەمی گۆتی: ﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ اِلَّا مَنْ اَتٰبَعَكَ مِنْ اَتْعٰوِيْنَ﴾ (الحجر: ٤٢)، ئەو عەبدین منن، و ئەو یین عەبدین من بن، تە -ئەوی شەیطان- چو دەسەلات ل سەر نابت.

ل سهری قی دو عایین، دو عاکهر ئیقراری ب تهو حیدا خودی دکهت،
 وئعترافی ب عهدینیا خو بو وی دکهت، عهدینیا طاعهتی ئهوا گوهداری
 بو دبتنه نیشان.. چونکی ئهگهر عهدینیا طاعهتی ل نک وی نهبت زی،
 عهدینیا مهجوری دئ ل نک ههبت، وی بقییت یان نهقییت ئهو دئ
 عهدی خودی بت و د فهلهکا قههر وربووبییهتا وی دا زفرت، چونکی ههر
 تشتهکی ل عهد و عهسمانان ههبت یی وینه و ژ خهلهکا عهدینیا وی
 ده رناکهفت: ﴿وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّیْنُ وَاَصْبٰٓءُ اَفْعٰیۙرَ اللّٰهِ تَتَّقُوْنَ ﴿۵۲﴾

(النحل: ۵۲).

(٦)

رُ امانتین عبودیهتی

وهه ر د وئ ئعترافی ب عبودیهتی دا یا دو عاکه ر د دو عایا خو دا دکه ت، ده می دبیرت: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَإِنُّ عَبْدُكَ، وَإِنُّ أَمَتِكَ﴾ هژماره کا رامانین عبودیهتی هه نه .. عهد ده می دبیرته خودایی خو: نه ز وده یک وبابین من ژئ عهدین تهینه، نه و ب خوشکاندن ولیزفرین فه پیگیری ب عبودینیا وی دکه ت، وژاری وهه وجهییا خو بو وی ئاشکهره، و خو دهیلته ب هیثیا وی فه.

وده می نه و ئعترافی ب عبودینیا خو بو خودئ دکه ت، و دبیرتی: ﴿إِنِّي عَبْدُكَ﴾ نه و بی ئاشکهره دکه ت کو نه و ب هه می فه، و ژ هه ر لایه کی فه، و ل هه ر ده مه کی عهدئ و بیه، ده می یئ بچوبک وده می یئ مه زن، ساخ و بی مری، و گوهدار و بی نه گوهدار، ب رحئ ودلی، ب نه زمانی وله شی.. ﴿نه ز عهدئ ته مه﴾ یه عنی: ب مالی خو ونه فسا خو، چونکی عهد وهه ر تشته کی وی هه ی، ملکئ سه ییدئ وینه، وهه ر نعمه ته کا عهد تیدا ژ فه نجیا سه ییدئ و بیه، له و عهد ب قئ گوئنا خو ب ره نگه کی نه یئ ئیکسه ر ئعترافی نعمه تا خودایی خو ژئ ل سه ر خو دکه ت.

وعه بدینی هندئ دگه هینت کو عهد ته سه رووفئ د تشته کی دا ژ مال ونه فسا خو ناکه ت بیئ نه مر وده ستوریا خودایی خو، وفایده ک وزیانه کی وی د دهستی وی ب خو دا نینه، نه نه و دشیت ژینی بده ته خو نه مرنئ،

وده می ئه و قئی چه ندئ دزانت و ل بیرا خو دئینته شه، هنگی ئه و ژ دل و ب راستی فه دبیرت: ئه ز عهبدئ ته مه.

پاشی گوټ: ﴿ نَاصِيَةِ بَيْدِكَ ﴾ و (ناصیه) ناچچاقن ژ مرؤقی، ئه گه ر ته بقیت مرؤقه کی بیی وی بکیشیه سه ر ریکه کی، دئ ناچچاقین وی گری وکیشی هتا بهرئ وی ددهیه وی ریکئی یا ته دقیت، وئف مه عنایه بو تمامیا عهبدینی د قئی دو عایی دا هاته قه ر کرن، دا هندی بگه هینت کو عهبدی بیی خودایی خو مافی (ته سه ر روفه کا) ب تنئ ژی د تشته کی دا نینه، ب قئی گوټنا خو ئه و عهبدینیا خو هیشتا پتر بو خودایی خو ئاشکه را دکه ت، و دبیرتئ: تویی من ب ریشه دبهی وه کی ته دقیت!

وما چاوا ئه و دئ شین خو ب ریشه بهت، بیی نه فسا وی د دهستی سه ییدئ وی دا، وئه و بهرئ وی ددهته وی ریکئی یا وی دقیت، دلئ وی د ناچه را دو تیلان دا ژ تبلین وی، ژینا وی و مرنا وی، که یفخوشی و به ختره شیا وی، ساخلمی و بتلئا وی، هه می د دهستی وی دا؟ تشته ک ژ وان د دهستی وی ب خو دا نینه، به لکی ئه و ب هه می فه د دهستی سه ییدئ خو دایه، عهبده کی لاوازی له غه ر ناچچاقین وی د دهستی خودانه کی ب هیز دانه بیی هه ر تشته کی هه ی وی بندهستی خو کری، و ویتفه تر ژی!

وهه ر جاره کا عهبدی شاهده بیی دا کو (ناصیه تا) وی ویا هه می عهبدان د دهستی خودئ ب تنئ دایه، وئه وه کاروباری وان وه سا ب ریشه دبهت وه کی وی دقیت، هنگی ئه و ژ که سه ک ژ وان ناترست، ووی هیچی ب که س ژ وان نابت، وئه و که س ژ وان ل ریزا (مالکان) نادانت، به لکی دئ وان ل ریزا (مه ملوکان) بینت، بین ئیکئی دی وان ب ریشه دبهت.

وئەوئى خۆ ب ئى كراسى بىننت، دئى زانت كو هه ژارى وههوجه بيا وى بۆ خودئى وهه صفه كئى لازمه بۆ وى، وئەوئى خه لكى ب ئى كراسى بىننت خۆ ههوجهى وان ناكهت، وهيشيا خۆ ب وان فه گرى نادهت؛ چونكى ئەو دزانت چو ب وان نينه.. وهنگى ته وحيدا وى بۆ خودئى وعه بدىنى ته وهه كوللا وى دئى يا دورست بت.

وهه ر ئەف مه عنايه يه يا د گوتنا هوودى دا بۆ قه ومئى وى هاتى، ده مئى وى گوتيه وان: ﴿ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ (هود: ۵۶) يه عنى: هندى ئەزم من يئى خۆ هئلايه ب هيشيا خودئى فه، خودايئى خۆ وخودايئى هه وه، وخودان رحه ك نينه ل سه ر ئى عه ردى ب رېفه بچت ئەگه ر وى خودانى لئى نه كريت، وئەو د بن فه رمانا خودئى دا نه بت. هندى خودايئى منه يئى ل سه ر رېكه كا راست، ئانكو: ئەو د حوكم وشريعه تئى خۆ دا يئى دادكه ره.

(۷)

د ناپهرا حوکمی وقهده ری دا

وېشتی مروّف عهبدېدینیا خو یا تمام بوّ خودی ئاشکهرا دکهت،
بهردهوامیې ددهته دوعایا خو و دبیژت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤُكَ ﴾
وئەف گوتنه دو تستان قهدهگرت:

ئیک: حوکمی خودی ل سهر به نیین وی یی ب جه هاتیه.

دو: قهزا وقهدهرا وی بو به نیان دادی وعدهالته تیدا ههیه.

وئەف پارچه ژ هه دیسی جوداییې دئیخته ناپهرا (حوکمی) خودی
و(قهضائا) وی دا، د حوکمی دا دبیژت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ ﴾ یهعنی: ئەو
حوکمی ته ل سهر من دای و بو من قیای یی ب جه هاتیه، یهعنی: دی
هه ب جه ئیت، و د قهضائی دا گوت: ﴿ عَدْلٌ فِي قَضَاؤُكَ ﴾ یهعنی: ئەو
قهزا وقهدهرا ته ل سهر من نفیسی عهدهالته، و حوکمی خودی ل سهر به نیی
وی دو تستان قهدهگرت:

- حوکمی دینی، وئەفه ئەو تستان یین خودی بوّ عهبدی کرینه شریعت،

وئەفه یی ب جه هاتیه، بهلی عهبد دشیته (موخالهفا) وی بکهت.

- و حوکمی کهونی، وئەفه ئەو تستان یین خودی قیای چی ببن، وعهبد

نەشیته (موخالهف) وان بکهت، چونکی وی چو دهست تیدا نینن.

و چونکی (حوکم) ئەو تستان یی خودی بریار پی دای، ئەو ب جه دئیت؛

چونکی تشتی خودی حوکمی پی ددهت، ئەو وی دکهت و ب جه دئینت،

وههه کهسهکی ژ بلی وی ههی حوکمی ب وی تشتی ددهت یی وی دقیت

بهلئ شہرت نینہ بشیت وی تشتی ب جہ بینت، لہو د حوکمی خودی دا
گوت: ﴿ مَاضٍ فِي حُكْمِكَ ﴾.

وچونکی (قہزا وقہدەر) ئەو حوکمہ یئ خودی ل سەر عہدئ خو ب جہ
ئینای وتمام زی بووی، گوت: ﴿ عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ ﴾ یه عنی: ہەر حوکمہ کئی تہ
ل سەر من ب جہ ئینابت عہدالہت ئەوہ.. وقہدەر وان ہہمی تشتان
قہدگرت یئ خودی ب سہرئ عہدئ خو ئیناین، ژ ہہمی لایان قہ، ساخی
ونساخی، دەولہ مہندی وفہ قیری، خوئی ونہ خوئی، ژین ومرن.. وھتد،
وہر تشتہ کئی خودی ل سەر عہدئ خو ئقیسی بت ئەو عہدالہتہ کە وی
دانایہ د جہئ دورست دا، وچو زولم تیدا نینہ.

وبہلکی کەسەک ہہبت ل قیبری بیژت: قہدہرا خودی ل سەر ہندەک
کەسان ئەوہ ئەو بی ئەمریا وی بکەن، وبەر ب گونہہی قہ بچن، ئەری ئەقہ
چاوا دی عہدالہت بت، نہخاسم ئەگەر ئەم ل بیرا خو بینینہ قہ کو خودی
پشتی ہنگی دی وان سہرا وی عقوبہ دەت؟ ئەو چ عہدالہتہ یا عقوبہ
پیقہ دئیت؟!

وسەرہکانیا گرفتاریا خودانین قی گوتنی ژ ہندی دئیت ئەو نہشین
(عہدالہتئ) و (قہدہرئ) پیقہ کۆم بکەن، لہو ہزر دکەن ہەر کەسە کئی
باوہری ب قہدہرئ ئینا دقیت عہدالہتئ لادەت، وھەچی بیژت: عہدالہت
ہیہ، دقیت باوہری ب قہدہرئ نہئینت، وقی ہزرا ئالۆز دو دەستہ کین
سەرداچووی پەیدا کرن:

- دەستہ کئی (کو موعتہ زلینہ) گوتن: مادەم خودی مرؤقی سہرا گونہہی
عقوبہ دەت، مەعنا وی ئەوہ گونہہ نہ ب قہدہرا خودی دئیتہ کرن،
وچونکی ئەونہ ب قہدہرا وی دئیتہ کرن ژ عہالہتییہ ئەو گونہہکاری عقوبہ

بدهت. و ب ڦڦي چهندي وان درهه ب قهدهري کر، ل وي دهمي وان هزرکري
ٺهو يي عهدهالته تي بنهجه دکهن!

- ودهسته که کي (کو جه برينه) گوتن: زولم ٺهوه مروڦ ته سه رروفني
د ملکي که سه کي دي دا بکهت، وچونکي هه ر تشته کي هه بت ملکي
خودييه، زولم ب خو ب خو تشته کي (مه منوع) و (موسته حيله) ل سه ر
وي، و د شيانا وي دا نينه ٺهو زولمي بکهت، لهه ل نک وان چو مه دحه
د هندي دا نينه مه دحيني خودي ب نه کرنا وي بو زولمي بيته کرن، وه کي
مروڦي کوره -بو نمونه- ٺه گهر تو مه دحيني وي بکه ي ويثري: ٺهو
(نه ظهري) ناکهت، وبهري خو ناده ته تشتين هه رام!

ويوچوونا دورست وناقنجي د ڦي مه سه لي يا (ٺه هلي سونه تي) يه، ٺهو
دبيژن: زولم ٺهوه تشته ک ل جهي وي يي دورست نه ٺيته دانان، وه کي کو
تو مروڦه کي گوهدار يان يي بي گونهه بيثيني، وخودي ژ ڦي چهندي يي
پاکه، وخودي راسته حوکم ب سه رداچووني ل سه ر هنده کان دايه، وکرنا
گونه ه ل سه ر هنده کان نثيسيه، به لي ٺهو خوري عهدهالته ژ نک وي،
چونکي وي سه رداچوون وشه رمزاري ل جهي وا يي دورست ولائيق دانايه.
وي هيدايهت ب ريکا پيغه مبه ران بو عه بدين خو هنارت، وري ل به ر وان
ٺاشکه راکر، ڦيچا يي لائيق هيدايه تي بت وي ته وفيقا وي دا، وٺه ڦه
فه ضله که ژ وي، وهه چي لائيق هيدايه تي نه بت خودي ته وفيق ب رزقي
وي نه کر، وفه ضلي خو ژي پري، نه کو عهدهالته تا خو.

مه عنا: ٺه ڦ پارچه ژ هديسي ره دده کا کورته ل سه ر هه ردو دهسته کان:
قهده ريان، ٺه وين ٺينکارا قهده ري دکهن، وه کي موعته زليان، و(جه بريان)
ٺه وين دبيژت: هه ر تشته کي کرنا وي مومکن بت ٺهو (عهده).

(۸)

تهوهسسولا ب نأفین خودی

وپشتی راستیا تهو حیددی و عیبادهتی، ورامانین په رستنن یین دورست د گوتنا پیغه مبهری دا -سلاڅ لی بن- هاتین، وجودایی د ناقبهرا (حوکمی) و (قهضائی) دا بو مه ناشکرا بووی، وهه ر ئیک کانی یا چا وایه، همدیس بهرئ مه دده ته تهوهسسولا ب نأفین خو، ل نک خودی کو نهو دلئ مروقی ب قورنائی روهن بکته، و سنگی وی ب حقیقی گهش بکته، و دبیرت: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي﴾ ودهمی دبیرت: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ..﴾ نهغه -وهکی مه گوتی- (تهوهسسوله) ب هه می نأفین خودی، و (تهوهسسول) د زمانئ عه ره بان دا نهو تشته یئ مروث خو پی نیزیکی تشته کی دی یان کهسه کی دی بکته، و بهلکی نهف په یقه د مه عنایا خو یا نیزیکی وی زارافی بت یئ نهم نوکه گهلهک جاران ب کار دینین دهمی دبیرتین: (واسطه)؛ چونکی (واسطه) ژئ نهو تشته یئ دپته ناقنجی د ناقبهرا دو تشتان (یان دو کهسان) دا، ئیک پی خو نیزیکی یئ دی دکته.

د نایه ته کا پیروز دا خودایی مه زن فه رمانئ ل خودان باوهران دکته و دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ (المائدة: ۳۵) یه عنی: گهلی نهوین باوهری ئینای، هوین تهقوایا خودی بکهن، ژ وی

بترسن، و ب وی تشتی هوبن خو نیزیکی وی بکن یی ئەو ژئی رازی بت.. و د قئی حەدیسی دا پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- تشتهکی ژ وان تشتان یین خودی ژئی رازی بو مه ناشکەرا دکەت، ئەو ژئی ناڤین وینە: ﴿أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ..﴾ ب هەر ناڤهکی ته هەمی ئەز پسیاری ژ ته دکەم، یه‌عنی: هەر ناڤهکی ته ل خو کربت، ئەز دکەمه ناڤنجی و(وه‌سیله) د ناڤه‌را خو و ته دا؛ دا تو وی داخوای بو من ب جه- بیینی یا ئەز دی ژ ته کەم. و ئەقه هندی دگه‌هینت کو (ته‌وه‌سسولا ب ناڤین خودی) بو عەبدی ژ هەر ته‌وه‌سسوله‌کا دی یا هەبت ب مفاتره؛ چونکی ئەو ل نک وی ژ هەر ته‌وه‌سسوله‌کا دی خوشتقیتره.. له‌و پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- نیشا مه دا ئەم بیژین: یا ره‌بیی ب هەر ناڤه‌کی ته هەبت، ته ئەو ل خو کربت: ته د کیتابا خو دا ئەو نیشا مه دا، یان ته ئەو نیشا ئیکی ژ عەبدین خو دا بت، یان ته ئەو د علمێ خو یی غه‌ییی دا قەشارتی ل نک خو هیتلا بت...، ونه گۆت: یان عەبدەکی ژ عەبدین ته ل ته کربت، تشتی هندی دگه‌هینت کو (ناڤین خودی) به‌س ئەون یین وی داناینه سەر خو، و ناڤین وی نه به‌س ئەون یین د کیتابا وی دا هاتین، یان پیغەمبەری وی بو مه گۆتین، به‌لکی دب‌ت هنده‌ک ناڤین دی ژئی وی هەبن، ووی نیشا کەسی نه‌دابن، له‌و یا دورست ئەوه مروّف ب هەمی ناڤین خودی ته‌وه‌سسولی بکەت، هه‌وارین خو بگه‌هینتی، و خواستنی پی ژئی بکەت.

و ئەو تشتی ئەم ته‌وه‌سسولی ب ناڤین خودی بو دکەین چیه؟
 پیغەمبەر سلاڤ لی بن دبیژت: ﴿أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِبْعَ قَلْبِي، وَتُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُرْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي﴾ یه‌عنی: کو تو قورئانی بکەیه به‌ارا دلێ من، و رۆناهییا سنگی من، و ئەو تشتی کۆڤانا من پی رادبت، و خه‌ما من دچت.

ول ڦيڙي دو بناخه دښنه ڪوٺاڪرن: ڙيان، وڙناهي؛ چونڪي بهار
 نيشاره ته ٻو ڦهڙاندني، باران دهمي ل زڦستانن دبارت، ل بهاري عهد
 دڙيته ڦه، ومروڻ دوعاين ڙ خودن دکهت ٺه قورنائن ٻو دلي وي وهڪي
 بهاري ٻو عهد دي لي بڪهت، ڙيني پي بدعتي، ويو سنگي وي بڪه ته
 وڙناهي، وچونڪي سنگ ڙ دلي فرههتره، ودل دکهفته د سنگي دا، ٺه
 وڙناهي بگههته سنگي دي ڙ دلي ڙي گرت، وچونڪي ڙينا لهشي ههمي
 ب دليه، ودله ناڦه نندا ههمي لهشي، بهار وڙناهي (يهعني: ڙين
 وگهشاتي) گاڦا گههشته دلي، ٺه ڙ دلي ٻو هه ٺه ندامه ڪي دي يي لهشي
 دښنه ڦه گوهاستن.

وبهراڻهر ڙين وگهشاتي، دو تشتين دي هه نه دلي تاري دکه ونه دويره
 ٺه وي بمرين ڙي، ٺه ڙي ڪوڦانه، وخه مه.. ڪوڦان (الحنن) ٺه
 نه خوشيه يا ب سهر دلي دا دڙيت سهر وئ عيڙيا ل دهمي ٻوري ٻو
 چيڻوي، ڙ بهر ڙ دهست ده رکهفتنا تشته ڪي وي دڦيت، يان ب سهر دا
 هاتنا تشته ڪي وي نه ڦيت، وخه (الهم) ٺه عيڙيه يا ب سهر دلي دا
 دڙيت ڙ بهر ترسا ب سهر دا هاتنا تشته ڪي نه خوش نوڪه يان ل پاشه وڙي،
 وٺه تشته يين مروڻي پي نه خوش، ٺهون دلي تاري دکه ودمرين،
 ومروڻ ڙ بهري وهره د چاره کرنا ڦان نه خوشيان دا ڙيڪ جودا بوينه،
 هنده ڪه سان دي بيني ده رمانه ڪي وهسا ٻو ڦان دهر دان ب ڪار دڙين
 نيشي پتر لي زيده دکهت، وهڪي وان يين خه م وڪوڦانين خو تشتين حهرام
 ڦه دره ڦين، وهڪي: ڦه خوارنا وان تشتين هشي ڙ سهري دهن، يان گوهدانا
 ٺاواز وسترائين حهرام، يان بهريخودانا ديمه نين فهش ونه دورست.
 وپيغه مبهه - سلاف لي بن- بهري مه دده ته چاره يا دورست، دهمي نيشا مه

ددهت کو ئم ژ خودی بخوازین ئەو قورئانا خوۆ بکەتە بهار بوۆ دلین مه،
 وړۆناهی بوۆ سنگین مه، بهار ئەوا دبتە ئەو رح یا ژینیی پهیدا دکەت،
 وړۆناهی ئەوا دبتە ئەو مادده یی هیدایهتی پهیدا دکەت، ومروۆف ئیک
 ژ دووانه:

- ئەوین بهری وان کەفتیه قورئانی، قیجا ژین وهیدایهت هاتیه ریکتی.
 - وئوین بهری وان ژ قورئانی هاتیه وهرگیپان، قیجا مرن وسهرداچوون
 بوویه بارا وان.

وخودی د گۆتتهکا خوۆ دا بهری مه ددهته شان ههردو رهنگان، وپیرا مه
 ل وی جودایی دئینته فه ئەوا د ناچهرا وان دا ههی، ودیترت: ﴿أَوْ مَن كَانَ
 مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ
 مِنْهَا﴾ (الأنعام: ۱۲۲) یهعنی: ئەری ئەوی د سهرداچوونی دا مر بت،
 قیجا مه دلئ وی ب باوهریی زیندی کریت، و بهری وی دابته باوهریی
 ودویکهفتنا پیغه مبهران، وئو د رۆناهی هیدایهتی دا بمینت، ما وهکی ویه
 یی د ناڤ نهزانین دلچوون و بهرزهبوونان دا، ب ریکهکی ناکهفت کو پی
 ژ وی حالی ده رکهفت یی ئەو تیدا؟
 - ئەو ههردو وهکی ئیک نین!

(۹)

رزق ونه جهلن . . خهمنی ژنی نه خو!

تشتی ژ ههمیان پتر مرؤف د ژینا خو دا خهمنی ژنی دخوت، ونه گهر وی ب دورستی حهقیقهت زانیبا، دقیا وی ژ ههمی تشتان پتر خهمنی ژنی نه خواریا، رزق ونه جهله، رزقی خو چاوا دئی زیده کت، ونه جهلا خو چاوا دئی پاش نیخت!! نهفه مرؤف هاتیبه سهر رویی عهردی نهو ب فان ههر دو تشتان شه یی مهحتله.. وخودی د نهزل دا وهسا ههزکریه نهف ههر دو تشته د دهستی مرؤقی دا نهبن، د نایه تهکی دا خودی دبیژت: ﴿ اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ ﴾ (الزخرف: ۳۲) نهری ما نهون رهما خودایی لیکفه دکهن؟ نه.. نهمین رزقی وان وژیارا وان د دنیا یی دا د ناقبهرا وان دا لیکفه دکهن، ومه هندهک ژ وان ب سهر هندهکان نیخستینه.

نهفه رزق.. ونه جهل، خودی دبیژت: ﴿ اِنَّ اَجَلَ اَللّٰهِ اِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (نوح: ۴) نهو نه جهلا خودی بو ههوه نقیسی نایته پاش نیخستن، نه گهر هوبن بزنان.. ومادهم نه نیته پاش نیخستن، مهعنا نایته پیش نیخستن ژنی.

رزق یی نقیسیه، نه کیتر لی دئیت ونه زیده تر، ونه جهل یا دانایه، نه پیشقه دئیت ونه پاشقه دجت، قیجا نهف خهمه یا چیه؟ دللی خو بو خه ما وی تشتی فالاکه یی نهمر پی ل ته هاتیبه کرن، وخو ب وی تشتی شه موژیل نه که یی خودی (ضه مان) ب دانا وی دایه ته، وباش بزانه کو رزقی

ته نائیتته برین هندی ئەجەلا ته مابت، وئەو سەررئ خودئ دای رزقئ وی
 نابرت هندی ئەجەلا وی ما بت، ورزق نه ب خووەستاندن وعەقلا ریبییه،
 ئەگەر نه.. حیوانین بی ئەزمان هەمی ل بنئ بەرپی دا ژ برسان دا مرن!
 وبلا ته باوهری هەبت کو ئەگەر خودئ ژ بەر حکمەتەکا ئەو پی دزانت
 دەرگەهەکی رزقئ ل بەر ته گرت، هەر ئەو ب رهحما خو دەرگەهەکی دی یئ
 پتر مفایی ته تیدا دئ بو ته ئەگەر، وئەگەر ته دەلیلەکی بەرچاڤ بقیت
 هزرا خو د حالی بچویکی دا بکه، دەمی هیشتا د زکی دەیکی، خوارن
 وشەخوارنا وی (کو خوینە) د ریکەکا ب تنئ را بو دئیت، ئەو پی دژیت
 ووهراری دکەت، وگاڤا ئەڤرپکە لی هاته برین، وئەو ژ دەیکی شەبوو، شوینا
 ریکەکی دو ریکین دی یئ رزقەکی خوشتر و ب تامتر ژئ دئیت (کو
 شیرە) بو وی دئینە ئەکرن، وگاڤا ب شیرقەبوونی ئەڤ هەردو ریکە لی
 هاتنه گرتن، وشیر ژئ دئینە برین، چار ریکین دی ل بەر وی ئەدبن یئ
 تمامتر وباشتر بو وی، دو ریکین خوارنی: ئەو خوارنن ژ حیوانەتی
 وشینکاتی دگەهنئ، و دو قەخوارن یئن ژ شیر وشەخوارنن دی ژئ یئ
 حەلال دگەهنئ.. وئەگەر ئەو مر، ئەڤ هەر چار ریکین ل وی دئینە گرتن،
 بەلی ئەگەر ئەو ژ بەختەوهران بت، خودئ ب رهحما خو هەشت دەرگەهین
 دی ل بەر وی ئەدکەت، کو هەر هەشت دەرگەهین بەحەشتینە، و هندی وی
 رزق بقیت بو وی ژئ دئیت! مەعنا: بلا ته باوهری هەبت کو خودئ -
 د دنیا یئ دا- دەرگەهەکی ژ دەرگەهین رزقئ ل بەر عەبدەکی ناگرت،
 ئەگەر ئەو دەرگەهەکی باشتر بو وی و ب مفاتر، ل بەر وی ئەنەکەت، وعەبد
 ئەگەر یئ خودان باوهر بت، وخودئ خیرا وی قیاسا بت، گەلەک جارن
 دەرگەهئ رزقئ بیخیر ل بەرا وی دئینە گرتن، وخودئ وی ژ وی رزقئ بی

بار ومهرووم دکهت؛ چونکی خودی ئەو بو وی نهقیت، ودقیت پپارپزت، و ژ پاراستنا خودییه بو عهبدی کو ئەو وی ریکئی ل بهر وی بگرت یا رزقی بیخیر پینقه دئیت، ئەگەر خو ژ بهر کیم زانینا عهبدی ئەو نهزانت ژی کو ئەف رزقه یی بیخیره، قیجا سهرا وی گرتنی عیجز بیت ژی..

وچونکی مروث ژ عهجهلی یی هاتیه دورستکرن، وهکی خودی دبیزت: ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ (الانبیاء: ۳۷) ئەو حمز ژ تشتی ب لهز ژی دکهت، ووی ب سهر یی درهنگ دئیخت، ئەگەر خو ئەوی درهنگ بو دئیت یی باشر بت ژی ژ وی یی ب لهز دگههتی، ژ بهر قی چهندی دئ وی بینی ئەو دلخ خو دبهته خوشیین دنیا یا نزم، وخوشیین بلندین ئاخرهتی ژ بیرا خو دبهت، وکهنگی کوفانا وی مهزن دبت؛ دهمی ل ئاخرهتی وان خوشیین بلند دبیت ژ دهست وی دئینهکرن، ژ بهر وان خوشیین نزم یین وی ل دنیا یی برین، وبو دئیتسه گوتن: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيْبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمْ الدُّنْيَا وَأَسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ﴾ (الأحقاف: ۲۰) ئەفرۆ ههوه چو بو خو نههیلایه، چی تشتی ههوه قیای، د دنیا یی دا ههوه بارئ خو یی ژی داگرتی، وئفرۆ (رصدی) ههوه (صفره) قیجا هوبن ل هیقیا چنه؟!

وئگەر ته بقیته ژ قی رهنگی بهخترهش نهبی ژ مروثان، بلا باوهری ته ههبت کو خودی تشتهک ژ ته مهنعه نهکریه ئەگەر مهنعا وی پتر فایدی ته تیدا نهبت، وبه لایهک نهئینایه سهری ته ئەگەر بو هندی نهبت دا ئەو ته پی بجهریبت، وئهو ته نامرینت ئەگەر بو هندی نهبت دا جارهکا دی ئەو ته راکهتهفه، وئهو ته راناکهتهفه ئەگەر بو هندی نهبت دا بهری ته بدهته ئیک ژ دو ریکان: سهعادهتا ههروههر، یان شهقانا بی دویماهی.

(۱۰)

نه گهر نه سه عاده تا دورست بقیت

نه گهر ته سه عاده تا دورست بقیت وی ریکتی بده بهر خو یا بهری نوکه مه گوتی، ده می مه گوتی: دلخ خو بو وی تشتی قالا که یی نه مر پی ل ته هاتیه کرن، و خو ب وی تشتی فه موژیل نه که یی خودی (ضه مان) ب دانا وی دایه ته.

به لی.. ههر که سه کی هیقیا زیده بوونی، وترسا کی مبوونی، بو خو نه کرته خه م، وهزرا خو هه میی د هندوی دا ب کار نه ئینت، کانن چاوا دی خوشیه کا پتر ب ده ست خو ئیخت، یان نه خوشیه کی ژ خو بده ته پاش؛ چونکی نه و دزانت خودی ل سه ر ههر تشته کی یی خودان شیانه، نه وه ته دبیری دکه ت، وریکی ل بهر به نیین خو فه دکه ت، و ته دبیرا وی بو به نیی وی چیتره ژ وی ته دبیرا به نیی بو خو دکه ت؛ ژ بهر کو نه و مه صلحه تا به نیی خو ژ وی باشتر دزانت، نه و پتر دشیت وی تشتی بگه هینتی یی بو وی باش، و وی تشتی ژ وی بده ته پاش یی زیانا وی تیدا بت. و چونکی نه و دزانت بیی هه زکرن خودی نه و نه شیت ئیک پیگاڅ پیشقه بچت، یان پاشقه، له و نه و خو ب ده ست (مه شیئه تا) وی فه به رده ت، و ب (قه ضا نا) وی رازی دبت، و ل بهر ده رگه هئ ره حما وی ستوخوار و سه رچه میای دمینت، خو ده یلته ب هیقیا وی فه، و ده ستی هه وجه ییا خو ب نک وی فه درپژ دکه ت، و باوه ریی دئینت کو ژ بلی وی ههر ئیکی هه بت ژ هندوی کی متره خوشیه کی بگه هینتی، یان نه خوشیه کی ژئی بده ته پاش، چونکی خودان و مه لکی ههر

تشته کئی دہستی دا ہر ٹہو ب تئیہہ . ہنگی ٹہو ژ ہمی کول وکسہر
 وخم وکوثانان رحمت دروینت، وبارئ خۆ یی گران دھیلته ب ہیثیا وی قہ
 یی منہت ب ہلگرتنا چو باران نہبت ٹہگر ٹہو چہند دگران ژئ بن، وٹہو
 رحم وقہنجیا خۆ نیشا ددہت وپیش وی قہ وی باری رادکہت، بیی عہد
 زحمہتہ کئی ببینت، وچونکی عہد ب ہمی قہ بہرئ خۆ ددہتہ وی، وخما
 خۆ دکہتہ ٹہو، خودایی وی ہمی خہمیں وی یین ب ہوجہ یین دنیا یی قہ
 دگر تدا ی ژئ قہدرہ قینت، ودلی وی ژ وان قالا دکہت، وہنگی پسپارا وی
 خوشیی نہکنن یا ٹہو ژ ژیا نا خۆ دبینت، ووی سہ عادہتہ دگہتہ دلی وی!

ژ خۆ ٹہگر وی خۆ ہیلا ب ہیثیا خۆ ب خۆ قہ، وپالدا سہر تہدبیر
 وہلبژارتنا خۆ، وہند خم ژ حقی خودایی نہخوار ہندی بہرئ وی ل پشک
 وبارین نہفسا وی، خودایی وی دئ وی ہیلتہ ب ہیثیا ہلبژارتنا وی قہ،
 و بہرئ وی دئ دہتہ وی ریکئی یا وی بہرئ خۆ دایی، وہنگی خم وکوثان
 دئ لی کۆم بن، قیجا نہ دل لی رحمت دبت، ونہ کار باش دبت، ونہ ہیثی
 ب دہست قہ دئیت، وپہردہیہ کئی ستوبر دئ کہفتہ ناقبہرا وی وسہ عادہتہ .
 پیغمبہر -سلاف لی بن- دبیرت: ﴿ مِنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هُمًّا وَاحِدًا، هَمَّ الْمَعَادِ، كَفَأَهُ اللَّهُ
 هَمَّ الدُّنْيَا، وَمَنْ تَشَعَّبَتْ بِهِ الْهُمُومُ، هُمُومٌ الدُّنْيَا، لَمْ يُبَالِ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي أَيِّ أَوْدِيَّتِهَا
 هَلَكَ ﴾ یہ عنی: ہہچی خہمیں خۆ ہہ میان بکہتہ خہمہک، خہما ناخرہتہ،
 خودئ خہمیں دنیا یی دئ ژ وی قہکہت، وہہچی خہمیں وی ٹہو
 ب گہلہک لایان قہ بر، خہمیں دنیا یی، خودئ منہت ب وی نینہ ٹہو
 د کیژ نہالین وی دا بچتہ ہیلاکئی.

خودئ فرمان ب ہندہک تشتان ل عہدین خۆ کریہ، وسۆز ب ہندہک
 تشتان دایی، فرمان ب (ٹہمر ونہہیان) لی کریہ، وکہفالت ب رزقی

وسه ركه فتنى دايى، قيجانگه روى فه رمان ب جه ئينا، خودى ژى سوزا
خو د گهل وى دى ب جه- بينت، وتشتى كه فالهت پى دايى دى گه هينتى،
سه ركه فتنى دى ده ته وى پى سه ركه فتنى ژى بخوازت، ودى وى بى منهت
كهت پى مرادا وى نه و بت.

ومروقى تىگه هشتى نه وه پى ب نه مر ونه هيان راببت، وخه مى ژى
بخوت، نه كو خو ب وى تشتى فه موژيل ب كهت پى خودى كه فالهت دايى
نه وى بو ب جه- بينت، ب تايبه تى نه گه ر نه م ل بيرا خو بينين كو چو
وه فادار پى راستگوتر ژ خودى نينن. و ژ نيشانين سه عاده تا دورست نه وه
مروقى خه ما خو هه مپى ب كه ته ب جه ئينا فه رمانا خودى، نه ب جه ئينا
تشتى خودى كه فالهت پى دايى، و ژ نيشانين زرباريا خودانى نه وه دلئ وى
ژ خه ما ب جه ئينا نه مرى خودى پى قالا بت، وبهس به رى وى ل هندى
بت نه وى تشتى ب جه- بينت پى خودى كه فالهت دايى نه وى بو ب جه-
بينت..

مه زکړنا عهدی بو خوداین وی

(ئبن ماجه) حه دیسه کئی ژ (شهبانی) شه دگو هیژت، دبیرت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿لَاَعْلَمَنَّ اَقْوَامًا مِنْ اُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ اَمْثَالِ جِبَالِ سِهَامَةَ بِيضًا، فَيَجْعَلُهَا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَنْثُورًا﴾ به عنی: ئەز دئ هنده ک کهسان ژ نوممه تا خو بینم رۆژا قیامه تی دئین خیرین وان هندی چیا یی تیهامینه دسپی، خودی وان خیرین وان دئ وهکی تۆزه کا به لافکری لی کهت، شهوبانی گوت: من گوتی: ئەهی پیغه مبهری خودی سالوخته تین وان بو مه ئاشکه را بکه، نه کو ئەم ژ وان بین بیی ئەم ب خو بحه سیبین، گوت وی گوت: ﴿اَمَّا اِيْنَهُمْ اِخْوَانُكُمْ، وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ، وَيَاخُذُونَ مِنَ اللَّيْلِ كَمَا تَاخُذُونَ، وَلَكِنَّهُمْ اَقْوَامٌ اِذَا خَلَوْا بِمَحَارِمِ اللهِ اَنْتَهُكُوْهَا﴾ به عنی: ئەو برایتین هه وه نه، و ژ نفسی هه وه نه، و ئەو ژی وهکی هه وه هنده کئی ژ شهقی بو کرنا عیباده تی رادبن، به لی ئەو کهسن ده می دمینه ب تنی پی ل وان تشتان ددانن یین خودی حرام کرین.

زولم ونه زانینا ژ هه میی مه زنتر ئەوه خه لک د چاقتین ته دا ژ خودی دمه زنتر بن، ب رهنگه کئی وه سا تو رازی نه بی خه لک ته ب وی کراسه کی ببینن یی خودی ته پی دبینت، د ئایه ته کئی دا خودایه مه زن گوتنه کئی ژ نوح پیغه مبهری -سلاف لی بن- شه دگپرت، ودبیرت: ﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلّٰهِ وَقَارًا﴾ (نوح: ۱۳) ئەهی ملله تی من، هه وه چیه هوبن ژ مه زنیبا خودی وده سه لاتا وی ناترسن، ووی مه زن نابینن؟ موحاهد دبیرت: مه عنا

گوٽنا وی ٺهوه وی گوٽ: ههوه خیره هوین پوټه‌ی ناده‌نه مه‌زنیآ خودایټی خو؟

یه‌عنی: ٺه‌گهر خودی د چاټین وان دا یی مه‌زن با، ووان خودی مه‌زن دیتبا، ٺهوه دا گوهداریا وی که‌ن، وخو ژ بی ٺه‌مریا وی دهنه پاش، وژی شهرم که‌ن.. و ژ شهرم‌کرنا ژ خودی ومه‌زن‌کرن وه‌یه‌تا وییه د دل‌ی مرؤقی دا، مه‌زنی وه‌یه‌تا وی ل نک مرؤقی یا هند بت، ده‌می ٺهوه یی ب تنی ژی بت ٺهوه خو ژ وان کار وگوٽنان بده‌ته پاش یین وی پی نه‌خوش بن ٺهوه وان ژ وی بیینت.

گه‌له‌ک که‌س ژ مه‌ دوه‌سانه شهرما وان ژ خودی یا هند نینه هندی شهرما وان ژ مرؤقان، ده‌می مرؤقه‌ک چ یی مه‌زن بت د چاټین وان دا، یان ژی ٺهوه ژی بترسن وه‌زره‌کی بو‌که‌ن، وان دبینت ژ شهرم یان ترسین وی دا ٺهوه وی کاری ناکه‌ن یین وی مرؤقی پی نه‌خوش، به‌لی ده‌می مه‌سه‌له دټه بی ٺه‌مریا خودی، وٺهوه تشتی خودی پی نه‌خوش، وان شهرم وترسا ژ خودی هند ل نک وان نینه ٺهوه وان ژ بی ٺه‌مریا خودی بده‌ته پاش..

ٺه‌قی کاری وان هنگی چ مه‌عنا بو‌ه‌یه؟

مه‌عنا وی ٺهوه: (ته‌وقیر) وقه‌درگرتنا وان بو‌خودی ژ (ته‌وقیر) وقه‌درگرتنا وان بو‌وی مرؤقی کی‌متره، لهوه شهرما وان ژ وی مرؤقی پتر لی دټیت ژ شهرما وان ژ خودی، وٺه‌قه (خه‌له‌لی) دگه‌هینته بناخه‌یی ته‌وحیدلی ل نک وان، ووان به‌ر ب شرکی قه دټه‌ت، ٺه‌گهر ب قی ٺیه‌تی وان ٺه‌ف چهنده کریت، وٺاشکه‌رایه کو (شرک) ههر کاره‌کی دی یی هه‌بت د گهل خو پویچ دکه‌ت، لهوه مرؤقی ب قی ره‌نگی ده‌می روژا قیامه‌تی

دئیت چو فایدی وی ناکهت کارئ وی یی باش هندی چپایه کی بت؛ ژ بهر کو ئه وکار ژئ نائیته قه بویلکرن.

و ژ تهوقیرا مرۆقیه بو خودئ مرۆف ب دورستی (تهوحیدا) وی بکهت، و ژ تهوحیدییه ئه و کهسه کی ژ به نیین وی خو د ناخفتنن خو ژئ دا نه ئینته ریزا وی، وه کی دئ بینی هنده ک دبیزن: ب ناقئ خودئ و ب ناقئ فلانی، یان: مه خودئ یی هه ی وفلان کهس، یان: ئه گهر خودئ هه ز بکهت وتو هه ز بکه ی.. وه هر گوته کا وه سا بت یان کهسه کی بینته ریزا خودئ، ئه فه ژ وان گوته نانه یین خودانئ خو بهر ب شرکی فه دبهن، دقئیت موسلمان یی لی هشیار بت.

و ژ مه زنکرنا عه بدیه بو خودایی وی ئه و د بی ئه مریا خودئ دا گوهداریا کهسه کی نه کهت، نه بیژت: فلان کهس مرۆقه کی مه زنه، قه در وه پایئ وی گه له ک، ئه ز دئ ناخفتنا وی ب جه ئینم، ئه گهر خو ناخفتنا وی بی ئه مریا خودئ ژئ تیدا هه بت.. گوهداری وترس و قیان وه یقیداریا مرۆقی ژ کهسی دقئیت هندی گوهداری وترس و قیان وه یقیداریا مرۆقی بو خودئ نه بت، هندی وی نه بت.. قیجا پا چا وایه ئه گهر زیده تر بت؟!

و ژ مه زنکرنا مرۆقیه بو خودئ ئه و شهرم بکهت کو خودئ سرره کا وه سا ل نک وی بیینت، یان هه زه کی ژئ بزانت، یان گوته کی ژئ گوه لی بیت، یا ئه و هه ز نه کهت کهسه کی دی ژئ بیینت یان بزانت یان گوه لی بیت، خو ژ مرۆقان قه شیری، و خو ژ خودئ نه قه شیرت!! خودئ به حسئ هنده ک به خه ره شان دکهت و حالئ وان بو مه ئاشکه را دکهت، و دبیزت: ﴿يَسْتَحْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ (النساء: ۱۰۸) ئه و خو ژ خه لکی قه دشیرن دا کارین

وان یین خراب نه بینن، بهلی خو ژ خودی ناهه شیرن وژی شهرم ناکهن، وئهو
ب زانینا خو یی د گهل وان، ویی ئاگه هداره ب وان ده می ئهو ب شهف
ده می یین ب تنی وی گوتنی دبیژن یا خودی یی ژئی رازی نه، و خودی
ب هه می گوتن وکریارین وان یی ئاگه هدار بوویه، تشتک ژئی ل وی بهرزه
نابت.

خودی مه بکته ژ وان عهبدان یین تهوقیرا وی دکهن، وی مهزن دبینن،
د ناف خهلکی دا، وده می ئهو یین ب تنی ژئی.

(۱۲)

مرۆف . . ئەو حکمەتد د خێکنا وی دا ل دویمایهین ههین

قهلهم ئیکهمین چیکری بوو خودی دای؛ دا ئەو قهدهرا هەر تشتهکی بهری
چیبونا وی بنقیست، وئادهم چیکری دویمایهیی بوو، و د ئافراندا مرۆقی
دا ل دویمایهیا ههمی نفسین چیکریان هژمارهکا حکمهتان ههبوینه، ژ وان
حیکمهتان:

یا ئیکتی: دا خانای بیته دورستکرن بهری خودان لی بیته ئاکنجیکرن،
و د قی چندی دا قهدرگرتنهکا بهرچاڤ بو مرۆقه ههیه، ئەگهر تو بزانی
میثانهک دی ئیته نک ته، وئهو میثان ل بهر ته یی ب قهدر بت، بهری
ئهو بیت تو دی جهی وی دورست کهی، وچونکی مرۆقی قهدر وهپایهکی
مهزن ل نک خودی ههبوویه، خودی عالم بو وی دورست کر، پاشی ئەو لی
دانا.

یا دووی: هەر تشتهکی ههی د عالمی دا، ل عهرد وعهسمانی، خودی
بو مرۆقی و ژ بهر وی دایه، و مرۆف ئارمانجه، وئارمانج ل دویمایهیی
دیبت.

یا سیی: چیکهری زبرهک ب باشتین تشتی کاری خو ب دویمایه
دیبت، کانی چاوا ئەو ب کاری بناخه دهست پی دکهت.

یا چاری: نهفس و هسا بین هاتیه چیکرن وان بهر دمینهت ل دویمایهیی،
ژ بهر قی چندی دهمی موسا و سیره به ندین فیرعهونی گههشتینه ئیک،

موساسای گوتی: هوبن بهری وی بهائین یا ههوه دقیت هوبن بهائین، وگاڤا مروڤان ئەو تشت دیتی یی سیره‌به‌ندان هاقیتی، بهری وان مال وی تشتی دئ ل دویمایی ئیت.

یا پینجی: خودی باشتین کیتابا خو، وباشترین پیغه‌مبه‌ری خو، وئهمه‌تا باشت بۆ دویمایی زه‌مانی هیلا، ووی ئاخره‌ت ژ ده‌سپیکتی چیتر لی کر، ودویمایی ژ به‌راهیان تامترن.

یا شه‌شی: ئەو هه‌می تشتی خودی د عالمی به‌لاف کری، وی د ئاده‌می دا کۆمکر، له‌و ئاده‌م ئەو عالمه‌ما بچویکه یا عالمه‌ما مه‌زن تیدا کۆمبوی. یا حه‌فتی: مروڤ کورتیا هه‌بوونی و فیتی و پیه، له‌و یا مونسب ئەو بوو ئەو پشتی وان هه‌میان بیته چیکرن.

یا هه‌شتی: ژ قه‌درگرتنا مروڤی ل سه‌ر خودایی وی ئەو بوو: ئەو هه‌وجهی و مه‌صلحه‌تین وی هه‌ین، وئەو ئامیرتین وی د ژینا خو دا پیتقی پی هه‌ی هه‌می بۆ وی به‌ره‌ه‌ڤکرن، ووی هندی دیت ده‌می وی سه‌ری خو بلندکری هه‌ر تشته‌ک ل به‌ر ده‌ستی وی یی حازره.

یا نه‌هی: ده‌می خودی قیای قه‌در و بهایی مروڤی ل سه‌ر چیکریین دی ئاشکه‌را بکه‌ت، وی ئەو به‌ری وی چیکرن، له‌و ملیاکه‌تان هزر دکر کو خودی چیکریه‌کی ژ وان باشت چیی ناکه‌ت، به‌لی ده‌می خودی ئاده‌م ئافراندی و فه‌رمان ل ملیاکه‌تان کری ئەو بۆ وی بچنه‌ سوجدی قه‌دری وی بۆ وان ئاشکه‌را بوو، وگاڤا ئاده‌می گونه‌ه‌ کری، ملیاکه‌تان هزرکر ئەو قه‌دری خودی دایه‌ ئاده‌می نه‌ما، وه‌اته‌ نه‌سخه‌کرن، به‌لی ده‌می ئاده‌می تۆبه‌کری و خودی تۆبا وی قه‌بویل کری، ملیاکه‌تان زانی کو خودی سرره‌ک د چیکریین خو دا هه‌یه‌ که‌س ژ بلی وی نزانت.

يا دههئ: دههئ خودئ چيكرنا قئ عالهمئ ب قهلههئ دههئ پئ كرى،
يا د جهئ خو دا بوو ئه وى ب چيكرنا مرؤقى ب دويماهئ بينت؛ چونكى
قهلههئ ئاميرهئ زانينئيه، ومرؤف زانايه، لهو خودئ قهدر وبهائئ ئادههئ
ب ريكا علمئ وى نيشا ملياكه تان دا، دههئ گوئيه ئادههئ: ئه و علمئ
ل نك ته ههئ ب زانينا نائين قان ناقلئكريان، نيشا ملياكه تان بده..

(۱۳)

حالی مروّقان د گهل قورئانی

د نایه‌ته‌کا پیروژ دا خودایی مه‌زن ئیک ژ وان گازنده‌یان شه‌دگو‌هیت یین پیغه‌مبهری -سلاڤ لی بن- ژ ملله‌تی خو کرین، د دهر حه‌قا حالی وان دا د گهل قورئانی، ودییت: ﴿ وَقَالَ الرَّسُولُ يُرَبِّ اِنْ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴾ (الفرقان: ۳۱) پیغه‌مبهری: خودایی من، هندی ملله‌تی منه پش‌تا خو یا دایه‌تی قورئانی.. یه‌عنی: حالی وان د گهل قورئانی یا ته بو وان هنارتی نه‌وه نه‌وه خو ژ دویر دکهن، پشت دده‌نی و (هه‌جرا) وی دکهن، ووی نارمانجی ب جه‌ نائین یا ته نه‌وه ژ بهر بو وان هنارتی.

وه‌فه ئیشاره‌ته بو ئیک ژ وان گونه‌هین مه‌زن یین نوممه‌ت د دهر حه‌قا قورئانی دا دکه‌ت، و دیارکرنه بو حاله‌کی ژ حالین مروّقان د گهل کیتابا خودی، و نه‌گه‌ر مروّق هزرا خو د قی مه‌سه‌لی دا بکه‌ت، دی بینت گه‌له‌ک ره‌نگین هه‌جرا قورئانی هه‌نه، و نه‌وه هه‌می خودانی خو دئیخته بن قی گازنده‌یی یا پیغه‌مبهری -سلاڤ لی بن- بو خودایی خو کری، ژ وان ره‌نگان:

ئیک: پشت‌دان وه‌جرا قورئانی یا ژ هه‌می مه‌زنتر نه‌وه مروّق پشت بده‌ته باوهری ئینانا ب قورئانی، کو کوفری پی بکه‌ت، یان باوهر نه‌که‌ت نه‌وه تشتی تیدا هاتی حه‌قیه و ژ نک خودییه، و خودان ب قی چه‌ندی کافر دبت، و ژ نوممه‌تا ئیسلامی نائیته هژمارتن.

دو: کو مروث گوهی خو نه ده تی ده می نهو دئیتته خواندن، ودهنگی خو د بهر را بلند بکته، وقهره بالغی بکته، وئغه ئیک ژ سالوخته تین کافران بوو، وهکی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ ﴾ (فصلت: ۲۶) نهوین کافر بووین گوټ: گوهداریا قی قورئانی نه کهن، وده می نهو دئیتته خواندن له غوی بکهن.. وبه رانه ر قی چهندی خودی فرمان ل خودان باوهران کر کو نهو خو بی دنگ بکهن ده می قورئان دئیتته خواندن، وگوهداری ب بو بکهن، ده می گوټی: ﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ (الأعراف: ۲۰۴).

سی: هه وهسا ژ پشتدانا قورئانییه کو مروث کاری ب نه حکامین وی نه کهت، وحوکمی وی قه بویل نه کهت، وهزر بکهت کو قانونه کا دی یا ژ وی باشر هه یه مروث ل دویف بچت وکاری پی بکهت، یان هزر بکهت نه حکامین قورئانی ب کیر هه می دهم وهه می جهان نائین، وپو ئیکی هه یه نهو ژ بن حوکمی قورئانی دهرکه ثت وکاری پی نه کهت.. وئغه ژی خودانی خو ژ خه له کا ئیسلامی دهر دئیتخته خه له کا کوفری، خودایی مه زن دبیرت: ﴿ وَمَنْ لَّمْ يَخُفْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴾ (المائدة: ۴۴).

چار: و ژ هه جرا قورئانییه مروث هه را خو د نایه تین وی دا نه کهت، و خو د مه عنایا وی دا شاهه زا نه کهت، وبه رگه ربانی نه کهت کو خو فیری رامانا نایه تین وی دا ویزانت کانی نهو چ دبیرن و چ ژ مروقی دخوازن، وتشته کی ئاشکه رایه نهو که سی د قورئانی نه گه هت ومه عنایا وی باش نه زانت، نهو نه شیت نه حکامین وی ب دورستی ب کاربنت، ژ بهر قی چهندی خودایی مه زن بهری مه دده ته هزرکرن وخوشاره زا کرنا د نایه تین قورئانی دا ده می دبیرت: ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴾ (محمد: ۲۴).

پېنچ: داخوازکړنا دهرمانی دلی، وچارهسه ریا نیش ونه خوښیږن نهفسی، ب ریکهکا دی ژ بلی قورنای، نهو ژی ژ پشتدان وههجر قورناییه، خودای مهزن د نایهتهکی دا دبیرت: ﴿ وَنُزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ (الإسراء: ۸۲) نهو تشتی شیفای بو دهردین دلی وئیشین نهفسی تیدا ههبت، ورهحم بو خودان باوهران، نهم د قورنای دا دئینینه خواری، قیجا کهسهک دهرمان ژ جهی وی یی دورست بهیلت، وپجت قهستا جههکی دی بکهت، ژ بلی کو دهرمانی دورست ب دهست وی ناکهفت، نهف کاری وی ژی ب گونهکاری بو وی دئیتته هژمارتن.

نهو گومان ودودلی یا بو هندهک مرؤقان ژ فی قورنای چی دبت، کو ئیکا هند ژ وان چی بکهت نهو بهر ب گونهها (ههجر) قورنای قه بچن، ب چهند رهنکهکانه:

هندهک ههنه دلین وان ب گومان کو نهف قورنانه ژ نک خودی بت، نهو نهو حقی بت یا خودی بو مرؤقان قیای وهنارتی ﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ﴾ ونهفه بهری خودانی ددهته رهنکی ئیککی یی ههجر قورنای کو کوفر ونهباوهری ئینانا ب قورناییه، ههر وهسا رهنکی دووی ژی کو گوهدان وگوهداریا نایهتین قورناییه.

وهندهک ههنه گومان بو وان د هندی دا ههیه کو نهف نهحکامین فی قورنای دوهسا بن تیرا ژینا مرؤقی بکهن، لهو نهو هزر دکهن ژ بلی قورنای، یان د گهل قورنای، مرؤقی ههوجهی ب هندهک ری وریباز وسیاسهت ویرر وبوچوونین دی ژی ههیه، دا سهروبهری ژینا وی یی تمام بت، ونهف گومانه بهری خودانی ددهته رهنکی سیی یی ههجر قورنای، کو پشتدانا کاریه ب نهحکامین قورنای.

وهندهک د وان (دهلالهت) ورامانان دا ب گومانن یپن ژ نایهتین قورئانی دئینه وهرگرتن، کانئ مهخسه دپچ مهعنا یا وان یا سه رقه یه، یان ژی هندهک مهعنا یپن دینه یپن نهو ل دویف عهقل وتیگه هشتنا خو ناشکه را دکهن، ودبیزن: مهخسه دا نایه تان نهغه مهعنا یه یه. وهکی وان یپن هندهک نایه تان (تهئوبل) دکهن، و ب هندهک تهفسیرین بنقه ونه دورست نهو وان نایه تان شرؤقه دکهن. و نهغه بهری خودانی دده ته رهنگی چاری یی هه جرا قورئانی کو نه تیگه هشتنا دورسته بو رامانین قورئانی.

وهنده کین دی هه نه بهلکی باوهری ب وان راستیان هه بت یپن د قورئانی دا هاتین، بهلی نهو د دودلن کانئ نهف راستیه ب خو د مه قصوودن، یان ژی هه ما نهو بهس بو مه تهل هاتینه ئینان، یان مهخسه د پچ رهنگه کی مه صلحه تیه، لهو ده می حه قیقه ته کا د قورئانی دا هاتی بو وان دئیه گوتن، نهو دبیزن: مه باوهری ب قی حه قیقه تی هه یه، بهلی. ودی ده ست ده ته جه ده ل وهه قریه کا بی مهعنا، بهس بو هندی دا نهو خو ژ کارکنا ب وی راستیی قورتال بکه ت! نهف رهنگی گومانیه ئیکا هند ژ خودانی چی دکه ت نهو ل بهر نه ئیت کو قورئان ب حه قیقه ت فه شیفا ودهرمانه، و نهغه رهنگی پینجیبه یی هه جرا قورئانی.

هیثیا مه ژ خودی نهوه نهو دلین مه ژ هه می رهنگین گومانان بیاریزت.

(۱۴)

نشنی هویڻ پڻ دڙین

نه ژيانا لهشی.. چونکی مرؤڅی زیندی خو مهجبووری دو پهنگین ژيانان
دببنت:

- ژيانا لهشی، یا کو تشتی ب مفا ویی ب زیان بو لهشی خو پی
دزانت، څیجا نهو وی تشتی بو خو هلبږت یی مفا یی وی تیدا، وخو
ژ وی تشتی بدهته پاش یی زیانا وی تیدا، وههه جارهدکا کیماسیهک
گهشته څی ژيانا وی، ل دویف وی کیماسی نهخوشی ولاوازی دی
گهته، لهو نم دببین ژيانا مرؤڅی نساخ ویی خه مگین ویی هه ژار ویی
ترس ل نک هه ی ژ ژيانا وی مرؤڅی یی نهو چهند ل نک نههه ی تامتره.
- ژيانا رحی، یان یا دلوی وهکی نه هندهک جاران دببږنی، و ب څی
ژيانییه مرؤڅ حهقیی ونه حهقیی، هیدایهتهی وسهرداچوونی، ودورستی
وخهلهتیی ژیک جودا دکهت، نهف ژيانیه هیزا څاڅارتن وژیک جودا کرنا
د ناقبهرا تشتی ب مفا ویی ب زیان دا ددهته خودانی، ونهوه هیزا باوهری
ونیراده وحهژیکرنا حهقیی ددهت، ههه وهسا هیزا نهڅيانا باطلی ژی..
وههست وشعوور وڅیان ونهڅيانا ههه څیک ل دویف بارا وییه ژ څی پهنگی
ژيانی.

وکانی چاوا ژيانا لهشی بو کهسی ساخ ویی کیماسی تامتره، وزانینا
وی ب تشتی ب مفا ویی ب زیان بو وی پتره، وهسا ژيانا دلوی ژی بو
کهسی دلهکی ساخ هه ی تامتره، وههه کهسهکی زیندی دهمی تو بهری خو

ددهیی دئی بینی ئەو زێده زێده ژيانا خو یا لەشی دپارێزت، چاڤدیریی لی دکەت، و خو ژ وان تشتان ددهته پاش یین کیماسیی دگههیننه فی ژيانا وی، بەلی بەرانبەر فی چەندی ئەم دبینین گەلەک کەس هەنە خەمی ژ ژيانا خو یا دلی ناخون، ولی ناگەر یین خو ژ وان تشتان بدەنە پاش یین کیماسیی دگههیننه فی رەنگی ژيانا وان، هەر چەندە هەوجەبیا وی بو هەر دو رەنگین ژيانان هندی ئیکە.. بوچی؟

- ب راستی ئەقە جەیی حیبەتییە!!

د نایەتەکی دا خودایی مەزن گازیەکی پیشکیشی خودان باوەران دکەت، وفەرمانەکی ل وان دکەت، کو ئەو د بەرسقا خودی وپیغەمبەری وی بێن، دەمی ئەو بەری وان ددەنە وی تشتی یی ئەو پی دژین.. ژینا دلی، خودی دبیژت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّهُ اللَّهُ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهِ تَحْشُرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ (الأنفال: ٢٤) ومهنا فی نایەتی ب کورتی ئەقەبە: گەلی خودان باوەران، هوبن د بەرسقا خودی وپیغەمبەری وەرن ئەگەر وان هوبن بو وی تشتی گازیکردن یی هوبن پی بژین، وهوبن بزانی هندی خودیبە ئەو یی دکەفتە ناقبەرا مرۆقی و دلی وی دا، وهوبن بزانی کو هوبن بو نک وی دئی ئینە کو مکرن.

و ژ فی نایەتی چەند مەسەلە کین گرنگ بو مە ناشکەرا دبن، ژ وان: یا ئیکتی: ژيانا رووخی (یا دلی) یا تمام و ب مفا بو مرۆقی ب هندی پەیدا دبت دەمی ئەو د بەرسقا خودی وپیغەمبەری دئیت، وگۆتن وفەرمانین وان ب جە دئینت، ویی د فی بەرسقی نەئیت وی چو ژیان نابن، هەر چەندە ئەو دژیت ب وی ژيانا هەڤیشک یا د ناقبەرا وی وحەبوانەتان دا

هه‌ی، کو ژيانا له‌شيه، چونكي وی دله‌كی مری دئی هه‌بت، وئو كه‌سین ب قی رهنگی بن، ئو دم‌رینه ئه‌گهر خو دساخ ژی بن، نه وه‌کی وان یین دژین ژيانه‌كا رووحی، ئه‌فه دساخن ئه‌گهر خو ب له‌شی فه دم‌ری ژی بن. ویی ژینا وی یا دلی ژ ژینا ههر كه‌سه‌کی تمامتر، ئه‌وه یی گوهداربا وی بو گازی خودی وپیغه‌مبه‌ری ژ یا ههر ئی‌کی تمامتر، چونکی ههر تشته‌کی وان ئو بو گازی کریت ژین تیدا هه‌یه، وه‌هر پشکه‌كا ژ وی یا وان ئو بو گازی کری ئه‌گهر ژ ده‌ست وی چوو، مه‌عنا ئو وی پشکه‌ك ژ ژینی وی ژ ده‌ست خو کر..

د نایه‌ته‌كا دی دا خودایی مه‌زن ئیشاره‌تی دده‌ته قی ژیانئ ده‌می دبیرت: ﴿أَوْ مَن كَانَ مِيثًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾ (الأنعام: ١٢٢) به‌عنی: ئه‌ری ما ئو هه‌ردو كه‌س وه‌کی ئی‌کن: یی مه‌ ژین دایی و ژ مرنئ پرگارکری، ورؤناهی‌هک (هیدایه‌ت) دایی ئو یی د ناف خه‌لکی دا بی‌ت وپچت، وئووی د ناف تاربان دا مای ونه‌شیت ژئ ده‌رکه‌فت؟ نه.. ئو وه‌کی ئیک نین!

یی ئی‌کی: راسته ب له‌شی خو یی زیندی بو، به‌لی ئو ژ مریان حسیب دبو، چونکی دلئ وی هیدایه‌ت نه‌نیاسی بو، مه‌ دلئ وی تژی هیدایه‌ت کر، قیجا ئو زیندی بو. ویی دووی: چونکی هیدایه‌ت نه‌نیاسی، وه‌کی خو ما دناف تاربان دا.

یی ئی‌کی: ده‌می د ناف خه‌لکی دا دچت، ورؤناهییا وی یا د ده‌ستی دا، له‌و خه‌لکی دی هه‌می هه‌وجهی وینه ژ به‌ر ورؤناهیی، ویی دووی: كه‌سی منه‌ت پی نینه، چونکی ئو ژ وه‌کی وان یی ده‌ست فالایه ژ ورؤناهیی، وبه‌ر پیین خو نابینت.

مهسه لا دووی یا ژ نایه تی ناشکهر دبت، ئەقەیه: خودی دبیرت: هوبن بزنان کو خودییه دکهفته ناقهرا مروقی ودلی وی، یهعنی: خودی ژ مروقی نیزیکتره بو دلی وی؛ چونکی ئەوی دکهفته ناقهرا ته وتشتی ئەو ژ ته نیزیکتره بو وی تشتی.. خودی یی نیزیکتره بو دلی، ئەو دزانت کانی هەر دلەکی چ تیدا ههیه، دهمی هوبن د بهرسقا خودی وپیغه مبهری دئین، وهوبن ب لهشی فهرومانین وان ب جهـ دئینن، ئەو ب دلین ههوه یی زانایه، دزانت کانی ئەف هاتنا ههوه د بهرسقی یا ژ دلە، یان ژ ژ بهر مفایه کیه، یان ژ ترسین تشتهکی دایه، هوبن ل وی نائینه قهشارتن؛ چونکی دلین ههوه ل بهر وی دناشکهرانه، و (ئستجابه) ئەگەر یا ب لهشی ب تنی بت، چو فایدهی ناگهینته خودانی.

وهندهک زانایین دی دبیرتن: دهمی خودی دبیرت: هوبن بزنان کو خودییه دکهفته ناقهرا مروقی ودلی وی.. مهعنا وی ئەوه خودی دلی وهردگیپرت، بهر ب ئیمانی قه دبهت، یان بهر ب کوفری قه. هەر وهکی نایه تی دقیت بیژت: هشیار بن! ئەگەر هوبن د بهرسقا خودی وپیغه مبهری نهئین، خودی دلین ههوه دی مرینت و بهر ب کوفری قه بهت..

مهسه لا سیی: ئەف نایه ته فهرومانا شهوعی وقهدهرا خودی پیتکقه گری ددهت، دهمی دبیرت: د بهرسقا خودی وپیغه مبهری وهرن، یهعنی: ئەمری شهوعی ب جهـ بینن، پاشی دبیرت: خودییه دلین ههوه وهکی وی دقیت وهردگیپرت، و ئەقە مهسه لا قهدهرییه، وهکی د نایه ته کا دی ژی دا هاتی: ﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٦﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ﴿٥٥﴾﴾ (المدرثر: ٥٥-٥٦) ئەف قورئانه بیرئینانه که بو وی یی بقیت بیرا خو لی بینته قه، و ئەو نهشین بیرا خو لی بینته قه ئەگەر خودی حەز نه کربت.

(۱۵)

هیلانا (نەمری) مەزنی

ژ کرنا (نەهین)

سەھلی کورئ عەبدللاھی دبیژت: (ال نک خودئ هیلانا ئەمری مەزنتره ژ کرنا نەهیی؛ چونکی نەهیا ئادەمی هاتەکر نەو ژ داری بخوت ووی خوار، ئینا خودئ تۆبا وی قەبویلکر، وئەمر ل ئبلیسی هاتەکر نەو بو ئادەمی بچتە سوجدئ وئەو نەچوو، قیجا ل گونەها وی نەهاتە بۆرین).
ئەشە مەسەلەکا گرنگ وەهەژی رۆنکرئییه، ورۆنکرنا وئ د شان خالیئ
ژیری دایه:

یا ئیکتی: گونەها ئادەمی -وەکی د گوتنا بۆری دا هاتی- کرنا وی تشتی بوو یئ نەهیا وی ژئ هاتیەکر، کو نەخوارنا ژ داری بوو، وگونەها ئبلیسی نەکرنا وی تشتی بوو یئ ئەمر پئ لی هاتیەکر، کو سوجدەبرن بوو بو ئادەمی، وچونکی گونەها ئبلیسی مەزنتر بوو، تەوفیقا وی بو تۆبئ نەهاتەدان، ولەعنەت لی هاتە باراندن.. نە وەکی ئادەمی ئەوئ ژ دل تۆبەکری و خودئ تۆبا وی قەبویلکری وگونەها وی بو ژیری.

یا دووی: گونەها کرنا نەهیی، وەکی وئ یا ئادەمی کری، پترین جارن ژ بەر هەوجەیی وشەهوەتەکییە ل نک خودانی، ئادەمی دەمی ئەو کار کری یئ نەهیا وی ژئ هاتیەکر ژ بەر هندی بوو وی دلئ وی دچوو (خولوودئ) وگاڤا وی زانی خوارنا ژ داری دئ قئ ئارمانجئ بوو وی ب جە- ئینت، وی ژئ خوار.. وگونەها نەکرنا ئەمری پترین جارن ژ بەر خۆمەزکرن ودفن

بلندیبیه، ئبلیسی خو مهزن کر، و ژ خو نه گرت بو ئاده می بچته سوجدی،
 وئهمری خودی ل عهردی دا، وئهو کسئی هندی دندکه کئی مهزنی ددلی دا
 بت، خودی وی نابه ته به حهشتی، وهکی د حه دیسه کا دورست دا هاتی یا
 موسلم فه دگو هیزت.

یا سیی: ل نک خودی کرنا وی کاری ئهمر پی هاتیه کرن، خوشتقیتره
 ژ هیلانا وی کاری نه هی ژئی هاتیه کرن، وگه لهک نمونه ل سهر قئی چهندی
 ژ گوننن پیغه مبهری ب خو -سلاف لی بن- هه نه، ئهم معنایا هندک
 ژ وان ل قیبری دئی فه گوهیزین، پیغه مبهر -سلاف لی بن- د گوتنه کا خو دا
 دبیزت: ﴿خوشتقیترین کار ل نک خودی کرنا نقیژییه ل ده می وی﴾
 و دبیزت: ﴿وهوبن بزنان کو باشتین کاری هه وه نقیژه﴾ وگه لهک
 حه دیسین دی یین هندی دگه هینن کو کاری خوشتقی ل نک خودی کرنا
 ئهمره کی ژ ئهمین ویه ..

و د گه لهک ئایه تان ژئی دا خودی قیانا خو بو عه بدی ب کرنا ئه وامران
 شه گریده دت، وهکی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (البقرة: ۱۹۵) و ﴿إِنَّ اللَّهَ
 يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ (البقرة: ۲۲۲) و ﴿فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾
 (آل عمران: ۷۶) وهتد. و د لاییی نه هیان دا ئهو نه قیانا خو ب کرنا وان
 شه گریده دت، وهکی: ﴿لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ (آل عمران: ۱۴۰) و ﴿إِنَّهُ لَا
 يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ (الأنعام: ۱۴۱) و ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾ (الأنفال: ۵۸) وهتد ..

یا چاری: ژ یا بوری دیار دبت کو کرنا وی تشتی خودی فه رمان پی کری
 تشته کئی مه قصوده ژ بهر وی ب خو (لذاته)، وهیلانا تشتی وی نه هی
 ژئی کری بو هندییه دا کرنا کاره کئی ئهمر پی هاتیه کرن تمام بت، معنا:

نهه ییا ژ وی کاری هاتیه کرن چونکی ئهو سستی و(خهله لی) دئیخته کاره کی ئه مر پی هاتیه کرن، بۆ نمونه: ده می خودی نهه ژ فه خوارنا مه بی و کرنا قوماری کری، گوت: چونکی ئهو به ری خودانی ژ زکری خودی و نقیژی و هر دگیپن، وه کی د ئایه تا (۹۱) یدا ژ سوور هتا (المائدة) هاتی.

مه عنا: کاری نهه ژئی هاتیه کرن دبنه ریگر د نابه را مروقی و کرنا ئه وامران دا، له و (نهه) ژ بهر تشته کی دی دقیت نه ئینه کرن، و (ئه مر) ژ بهر وان ب خو دقیت بی نه کرن.

یا پینجی: کرنا وان کاری نه مر پی هاتیه کرن ژ پشکا پاراستن وهیلا نا هیزا باوه ری ب خو به، به لی نه کرنا وان کاری نهه ژئی هاتیه کرن ژ پشکا پاراستن هیزا باوه ری به ژ وی تشتی وئ هیزی ژ ریکا ناقنجی و دورست لادده ت، و پاراستن هیزی ب خو به ری پاراستن راست کرنا وئ دئیت، چونکی ئه فا دووی (پاراستن راست کرنا هیزی) ژ بهر یا ئیکیه (پاراستن هیزی ب خو).

یا شه شی: ژینا دلی، و خوارنا وی، و خوشی ورحه تیا وی، د کرنا وی کاری دابه بی فرمان پی هاتیه کرن، وئه فا هه هه می ب هیلا نا وی کاری بی نهه ژئی هاتیه کرن، ئه گهر کرنا ئه مر د گهل نه بت، ب جه نائیت، و مروقه ک ئه گهر فرمانین خودی ب جه نه ئینت، و خو ژ وان هه می کاران بده ته پاش بین نهه ژئی هاتیه کرن، ئهو ژ خودان ئیمانان نائینه هژمارتن، به لی ئهو که سی فرمانان ب جه بینت، و خو ژ هنده ک نه هیان نه ده ته پاش دی ژ خودان ئیمانین گوه کار ئیته هژمارتن.

یا هفتی: وه مر نیزیک ژ خالا بوری، ئه وی فرمانان ب جه بینت، و خو ژ نه هیان نه ده ته پاش، ئهو دی ئیک ژ دووان بت، یان دی رزگار بت

وچته بهحہشتیٰ نگہر خیرین وی پتر لیٰ ہاتن، یان ژی دئی ہندی خرابیین
 خوئیته عہزابدان، پاشی دئی ژ بہر کرنا وی بو (ئہوامران) دئی پرگار بت.
 بہلیٰ ئہویٰ فرمان ونہیان ب جہ نہئینت بیٰ گومان ئہو دئی چتہ
 ہیلاکی.

یا ہہشتیٰ: خیرا کرنا وی کاریٰ فرمان پیٰ ہاتیہ کرن ئیک ب دہانہ،
 بہلیٰ جزایٰ کرنا وی کاریٰ نہہی ژئی ہاتیہ کرن ئیک ب ئیکییہ، تشتیٰ
 ہندیٰ دگہہینت کو خودیٰ پتر حز ژ کرنا ئہمریٰ؛ چونکی ئہگہر وہسا نہبا
 ہمر گونہہک دا ب دہان بت، وہر خیرہکدا ب ئیک بت، یان چونہ
 چونہ ہردو دا وہکی ئیک بن.

یا نہہیٰ: عہدہک ئہگہر وان تشتان ہہمیان یین خودیٰ نہہی ژئی کری
 بکہت، وگونہہین وی بگہنہ بہر پهریٰ عہسمانی، پاشی تشتہکی ب تنیٰ
 بکہت ژ وان یین خودیٰ ئہمر پیٰ کری، کو توبہیہ، ئہو گونہہ ہہمی دئی
 ئینہ ژیرن.. مہعنا: کرنا وی تشتیٰ وی ئہمر پیٰ کری ل نک وی
 خوشتقیترہ ژ نہکرنا وی تشتیٰ بیٰ وی نہہی ژئی کری.

(۱۶)

هشیاری ئافاهیڼی خو به!

ئەو كەسى بڤىت ئافاهیڼی خو بلند كەت، دڤىت هەر ژ سەرى خەمەكا باش ژ موكمكرنا بناخەيڼى وى بخوت؛ چونكى موكميا ئافاهیڼى ژ موكميا بناخەيڼى وى دڤىت. و كار وكريارڼى مرۆڤى وەكى ئافاهیڼى، بناخەيڼى وان باوهرىه، وهر جارهكا بناخەيڼى قائىم بت دڤى شىت ئافاهیڼى كڤى بلند ل سەر پشت خو راگرت، و ل وى دەمى ئەگەر هندهك ژ ئافاهیڼى هەرفت ژى چيكرنا وى دڤى يا ب ساناهى بت، بەلڤى بناخە ئەگەر دسست بن، ئافاهیڼى خو ل سەر ناگرت، وهر جارهكا هندهك ژ بناخەيان هەرفت و خراب بوو ئافاهیڼى هەمى يانبارا پتر دڤى ب سەرىك دا ئىت!

ژ بەر ڤى چەندڤى مرۆڤى زانا وتيگههشتى گەلەك خەمى ژ دورستكرن و موكمكرنا بناخەيان دخوت، و مرۆڤى نەزان بىيى بناخەيان موكم بكەت ئافاهیڼى خو بلند دكەت، لەو ئافاهیڼى وى هەر زوى ب سەر سەرى وى دا دڤىت: ﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ سَفَا جُرْفٍ هَكَارٍ فَأَتَّهَارِبُ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ﴾ (التوبة: ۱۰۹) ئەرى ما وەكى ئىكن ئەوى بناخەيڼى خو ل سەر تەقوا خودڤى وگوهدارى وپرازيبونا وى دانابن، و ئەوى بناخەيڼى خو ل سەر لىڤا كەندالەكى نيزيكە بكەفت دانابن، ڤيچا ئەو ب سەر دا بىت ووى د گەل خو بەاڤىتە د ناگرڤ جەهنەمى دا؟
- نه، ئەو وەكى ئىك نابن.

وباوهری (کو بناخه یه) بۆ ئافا کرنا کاران، وهکی هیژبیه بۆ لهشی مرۆقی، ههر جارهکا هیژا مرۆقی یا موکم بت دئی شیت لهشی وی راگرت، وگه لهک نه خوشیان ژئی ژئی دهته پاش، بهلی نه گهر هیژا وی یا کیم بت دئی لاواز بت ونه شیت لهشی راگرت، یان ئاتافان ژئی دهته پاش.

قیجا تو ئافاهی خۆ ل سهر هیژا بناخه یی باوهریی بدانه، چونکی نه گهر هندهک ژ ئافاهی ته -هنگی- ژ بهر یک وچوو و خراب بوو ژئی، دورست کرنا وی ل بهر ته دئی یا ب ساناهی بت، نه وهکی هنگیه دهمی بناخه ب خۆ خراب دبت.. وموکمترین بناخه تو ئافاهی ل سهر بدانی، و د خه می نه بی هندی نهو پشتی هنگی یی بلندبت، نهو بناخه یه یی دو تشت تیدا هه بن: یی ئیکی: کو نیاسینا ته بۆ خودی، وزانینا ته ب ناڤ وصیفات وئه مرئی وی یا دورست بت.

یی دووی: خۆ ب دهستنه بهردانا ته خوری بۆ خودی وپیغه مبه ری وی بت، نه بۆ که سه کی دی ژ بلی وان.

وپشتی تو بناخه ی موکم دکه ی، و ئافاهی ل سهر بلند دکه ی، تو وی ب باشیا نه خلاق ی سپی بکه، پاشی سیاجه کی موکم ل دۆر بدانه؛ دا نهو ژ دوژمنان بیته پاراستن، وپه نه چهرین وی ب مای نه تیکرنی په رده بکه؛ دا تیغه بییه ستاره کرن، وکلله کی ژ زکری خودی بۆ پهیدا بکه، هنگی دئی بیه خودان ئافاهی کی ناسی ل بهر ههر دوژمنه کی.

وپشتی قی چهندی، هشیاری ئافاهی خۆ به، راسته نهو دئی یی ناسی بت، بهلی دز دهمی ژ ده ری بی هیقی دبت، ب ما هۆلکی گونه هان نهو دئی دیواری کون که ت، قیجا نه گهر ته ژ قی چهندی نه خوار دئی هند بینی وی دیوار سمت، و د ژۆر قه ب سهر ته دا گرت، وهنگی دئی گه لهک زه حمه تی

بینی هتا وی دکهیه دهر، چونکی تو دئ ب ئیک ژ سئ تشتان فه موژیل
بی:

- یان دئ کهشیه بن دهستی وی، وئو دئ ئاقاهیئ ته ژ ته ستینت.
- یان دئ بته شریکی ته د مالی دا.
- یان دئ وی کهیه دهر وپشتی هنگی دئ ب پنیکرنا وی کونی فه
موژیل بی یا وی د دیواری کری.
- وئهگهر ئهو شیا بگههته د مالا ته دا، سئ ئاتافان ئهو دئ گههینته ته:
- خرابکرنا ئاقاهی.
- برنا وی مالی یئ ته بو خو کۆمکری.
- وبستهکرنا دزبن ههقالین خو کو ئهو ژی چاڤ ل وی بکهن.
- وهنگی رۆژ بو رۆژی هیزا ته دئ کیم بت، هتا ئیدی تو خو ل بهر چو
دورژمنان نهگری.. ئهفه حالئ بارا پتر ژ مروڤانه د گهل فی دورژمنی، ئهو
خو ژئ غافل دکهن هتا د مالین وان دا ب سهر وان دا دگرت..
ویا ژ فی ژئ غهربستر ئهوه گهلهک جارن ئهف دورژمنه خودانی مالی
ب خو بو خو دکهته پاله، دهمی دقیت مالی لی خراب بکهت!

(۱۷)

نه گهرين گوننه

نه گهر مروث هزرا خو د نه گهرين کرنا گوننهان دا بکته، يين بچوبک ويين مهزن، دئ بينت نهو ههمي بو سي نه گهرين سره کي دزقرن:
نه گهرا ئيکي: کو دل ب تشته کي دي فه ژ بلي خودي بيته گريدان.
نه گهرا دووي: کو خودان گوهداريا هيزا غه زه بي د نه فسا خو دا بکته.
نه گهرا سيي: کو نهو گوهداريا دلچوون وشه هه واتين نه فسي بکته.
وهه ر ئيک ژ شان نه گهران بهري خوداني دده ته رهنگه کي گوننه ي، نهوي دلي وي ب ئيکي دي ژ بلي خودي فه بيته گريدان دئ بهر ب شرکي فه چت، ويي گوهداريا لايي غه زه بي يي نه فسي بکته دئ کاري وي بته زولم وزورداري، نهوي دويکه فتنا شه هه وات دلچوونان بکته، دئ ب کاري فه حش رابست. وگونه ها ژ هه ميي مه زنتر يا نه گهرا ئيکي بهري خوداني دده تي نهو نهو عيباده تي بو ئيکي دي ژ بلي خودي بکته، وکاکلکا عيباده تي وه کي نه دزانين دو عاکر نه، وگونه ها ژ هه ميي مه زنتر يا نه گهرا دووي بهري خوداني دده تي کوشتنه، وگونه ها مه زنتر يا ژ نه گهرا سيي پهيدا دبت زنايه.. ژ بهر شي چهندي خودايي مه زن د ئيک نايه تي دا نه ف هه سي گوننه هه کومکرن، وگوت: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ (الفرقان: ۶۸) نهويين ژ بلي خودي دو عايي ژ که سي دي ناکهن، ووي نه فسي ناکورث يا خودي حه رام کري، وزيايي ناکهن.. هه وه کي نه ف هه سي گوننه هه

دبنه ماکا هەر گونه‌هه‌کا دی یا هه‌ی؛ چونکی هه‌ر ئیک ژ وان ژ به‌ر نه‌گه‌ره‌کی ژ نه‌گه‌رین گونه‌ه‌ی یین سه‌ره‌کی دئییت.

وئه‌ف گونه‌هه‌ ئیک ئیکی دکیشته، نه‌و که‌سی شرکی بکه‌ته، دئی به‌ر ب زولمی فه‌ چته، ویی کاری وی زولم بت خو ژ کرنا فاحیسی ناده‌ته پاش، و (ته‌و‌حید) وان ژ خودانی دده‌ته پاش، خودی ده‌می به‌حسی یووسفی -سلاش لی بن- دکته، دبیرت: ﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ (یوسف: ۲۴) یه‌عنی: چونکی یووسف ژ عه‌بدین خودی یین (موخلص) بوو، وئییخلاص ژ ته‌و‌حیدییه، خودی نه‌و ژ هندئ پاراست کو نه‌و به‌ر ب خرابیی فه‌ (و‌خرابی زولمه) و فاحسی فه‌ (و فاحشه‌ زنایه) بچته.

وه‌ر جاره‌کا ته‌و‌حید د دلی مرؤقی دا یا ب هیزبوو، دویره‌فتنا وی ژ زولمی و فاحسی دئی یا پتر بت، به‌ری خو‌ بده‌نی چاوا خودایی مه‌زن فی مه‌سه‌لی د نایه‌ته‌کی دا کوم دکته، دبیرت: ﴿فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّابْقٰی لِلدِّينِ ؕ ءَامِنُوْا وَعَلٰی رَبِّهٖمۡ يَتَوَكَّلُوْنَ ﴿۳۶﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُوْنَ كَبِيْرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ ؕ وَاِذَا مَا عَضِبُوْا هُمْ يَغْفِرُوْنَ ﴿۳۷﴾﴾ (الشوری: ۳۶-۳۷) د فی نایه‌ته‌ی دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکته کو نه‌و خیرا ل نک هه‌ی چیتره بو وان یین باوه‌ری پی ئینای و خو‌ هیلاینه ب هیشیا وی فه‌، وئه‌فه‌ ته‌و‌حیده، پاشی گوته: وئه‌وین خو ژ گونه‌ه‌ین مه‌زن و کارین فه‌حش دده‌نه پاش، وئه‌فه‌ نه‌گوه‌دار بکرنا هیزا شه‌هوه‌تییه، پاشی گوته: وئه‌گه‌ر غه‌زه‌بی نه‌و گرت، نه‌و لیبۆرینی ب کار دئینن.

مه‌عنا: خودی وی خیرا چیتره‌ه‌وا ل نک وی هه‌ی دده‌ته وان که‌سان یین سی تشته ل نک هه‌ی: ته‌و‌حید، وده‌همه‌ن پاقری، وعه‌داله‌ته.

وئەو دەرگههين بهرئ مرؤقى ددهنه جههنهمى سپينه:
ئىك: دەرگههئى (شوبهاتان) يين شكى بؤ مرؤقى د دىنى دا چئ دكهن،
وبهرئ وى ددهنه شركى.

دو: دەرگههئى (شههواتان) يين ئىكا هند ژ خودانى چئ دكهن ئەو
ههوايى نهفسا خؤ و دلچوونان ب پيش رازبوونا خودئ بخت.
سى: دەرگههئى غهزهبي ئەوئ بهرئ خودانى ددهته زولم وتهعدايى.
وبناخهين گونههان يين بهلايى ب سهر خودانى دا دئين سپينه:
ئىك: خؤمهزنكرن، وئەو بوو نههئىلاي ئبليس بؤ ئادهمى بچته سوجدئ
قئيجا لهعنهت لئ هاتنه باراندن.

دو: دلچوون، وئەو بوو بهرئ ئادهمى دايه خوارنا ژ دارئ د بهحشتئ دا،
هتا هاتيه دهرئخستن.

سى: هسويدى، وئەو بوو ئىكا هند ژ كورئ ئادهمى چئ كر برايى خؤ
بكوژت، قئيجا ل دنيايى وئاخرهتئ خوسارهت بت.
وكوفرا ب خودئ وشرك رهنگهكى خؤمهزنكرنييه، وفاحيشه رهنگهكى
دلچوونتيه، وزؤردارى رهنگهكى هسويدتيه، ويى ژ فان ههر سيبان بيته
پاراستن، ئەو ژ خرابيى ههميى هاته پاراستن.

(۱۸)

د ناپهرا زانای وراهدی دا

مرؤقی زانا فهرماني ل خه لکی ناکهت ئه پشت بدهنه دنيايي وئیکجار دهستان ژي بکيشن؛ چونکی ئه باش دزانت کو ئه ونه شين قی چهندي بکهن، بهلي ئه فهرماني ل وان دکهت کو ئه د گهل دنيا داريا خو، خو ژ کرنا گونه هان بدهنه پاش، چونکی ب ديتنا زانای هیلانا دنيايي تشته کی باشه، وهیلانا گونه هان تشته کی فهرزه، وئوئی فهرزي ب جه نه ئينت يا بهرعه قل نينه فهرمانا ب کرنا باشي لي بيته کرن، وهکی قیيه کهسهک ئه گهر واجبی نه کهت تو بچی فهرماني ب کرنا سوننه تي لي بکهی!

وزانای ئه گهر ديت يا ب زه حمه ته خه لک خو ژ گونه هي ژي بدهنه پاش، ئه وخه ما خو هه ميی دکه ته ئه وئو خودی ل بهر وان شرين بکهت ب پیکا بیرئینانا وان ل قه نجیين خودی، وبه حسکرنا مه زنيا وی بو وان، چونکی دلک نينه ئه گهر قيانا وی تيدا نه هاتبته چاندين، ئه گهر خو هندهک جاران ئه و قيان ل بن خولیا ژبیرکرنی هاتبته قه شارتن ژي، وههر جاره کا دل ب قيانا وی قه هاته گریدان، ل بهر خودانی دی یا ب ساناهی بت ئه و خو ژ بی ئه مریا وی بدهته پاش.

ومرؤقی زاهد داخواری ژ خه لکی دکهت ئه و دنيايي بهیلن، وقه ستا خودی بکهن، وئقه کاره که ب پتريا وان قه نائییت، تو دبینی شیرقه کرنا زاروکی چهند يا ب زه حمه ته؟ بوچی؟ چونکی روژا وی د دنيايي دا

فامکری، وی خو یی دیتی ئەو شیریی قەدخوت، وگاڤا وی ژ نشکەکی قە
دیت تو هاتی وتە دقیت وی شیریی ژئی بیری، ئەو ب گۆتتا تە ناکەت،
زاهدی دقیت ب پیکا شیرقە کرنا خەلکی ژ دنیا یی بەری وان بدەتە خودی،
وئەقە کارەکی ب ساناھی نینە، لەو کیم مرۆڤ ب زەحمەت گوهداربا وی
دکەن.

مەعنا: مرۆڤی زانا بەری خەلکی ددەتە خودی، ب دانەنیاسینا خودی بو
وان، لەو خەلک ب ساناھی د بەرسقا وی دئین.. و زاهد بەری خەلکی
ددەتە خودی ب پیکا هیلانا وان بو دنیا یی، لەو خەلک ب زەحمەت
د بەرسقا وی دئین.

(۱۹)

زوهدا د دنيایي دا

ئاخړه تل بهر مرؤقی شرین نابت هتا دلئی وی ژ دنیایي سار نهبت،
ودلئی کسهکی ژ دنیایي سار نابت هتا ئه و نهبته خودانی دو دیتنن
دورست:

یا ئیکئی: ئه و هسا تی بگهت کو دنیا نهگه چندا خوش وشرین ژی
بت، یا کورت وبهروهخته، خوشیا وی چو جاران ژ نهخوشیي قالا نابت،
وهه ما بهسی خودانیه ئه و ل بهر دلی نهخوش بیت دهمی ئه و هزرا خو
د دویماییا وی دا دکهت، کا جارهکی بیرا خو ل وان کسان بینهقه یین ته
دنیاسین، بارئ خو ژ خوشیین دنیایي تری کری، پاشی چوویسن ل بن
دو کیلیان رازاین، تامهک دی مینته د وی خوشیي دا یا تو ژ دنیایي
دینی؟!

یا دووی: ئه و ل بیرا خو ل ئاخړه تی بینتهقه، دهمی ئه و دئیت ودمینت،
و ل وان خوشیان یین ل ئاخړه تی ههین، پاشی خوشیین دنیایي یین
بهروهخت بدانته بهر خوشیین ئاخړه تی یین بهردهوام، هنگی ب دورستی
مهعنا یا قئی ئایه تی دی بو وی ئاشکهرا بت: ﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ (۱۷)
(الأعلى: ۱۷) و ما چ خیر ژ وی تمامتر وپتره یا دویماییا بو نهبت.

نهگه ئه و بوو خودانی قان ههردو دیتنان، ئه و دی وی تشتی پیش ئیخت
یخ عهقل پیش ئیختنا وی دخوازت، ودی وی پاش ئیخت یخ عهقل
پاش ئیختنا وی دخوازت، وپی نهفتیت بیژین: هه کسهک وهسا یی

هاتیه چټکرن، ئەو خوښیا ب لهز و بهردهست ناهیتل ژ بهر خوښیهکا بهردهست نهبت ودرهنگ بیت، وهسا تی نهبت چټتريا وی خوښیا ل پاشیې هه ی باش بو وی ئاشکهرا ببت، وئو ب دورستی بزانت کوئو خوښیا نوکه ل بهر دهستی وی هه ی نامینت ودی ب دویماهی ئیت، وئو خوښیا نوکه نه ل بهر دهست گاڤا هات دی مینت و خلاس نابت، وئو گهر وی ئەف چهنده زانی، و د گهل هندئ ژئ تئستی کیم و بهروهت هلبژارت، ویی تمام و بهردهوام هتلا، مهعنا عقلی وی و باوهریا وی یا لاوازه.. بوچی؟

چونکی ئەوئ دنیایی ب سهر ئاخرهتی بیخت، و خوښیین ئاخرهتی گوری خوښیین دنیایی بکهت، ئەو ئیک ژ دووانه: یان ئەو باوهر ناکهت ئاخرهتهکا هه ی خوښیین وی د بهردهوامن، وهنگی وی چو باوهری نابت، یان ژئ ئەو باوهر دکهت ئاخرهتا هه ی و خوښیین وی د بهردهوامن، بهلی ئەو خوښیین نوکه یین بهردهست نادهته ب خوښیین ئاخرهتی یین بهردهوام، و مهعنا یا قئ ئەوه وی چو عقل نینه!

و بهرئ خو بدنهئ چاوا خودئ و پیغه مبهرئ وی مهتهلی بو مه ب دنیایی و خوښیین وی دینن، خودئ دبیرت: ﴿ إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا عَلَيْهِمْ أَنهَذَا أَمْرُنَا لِيَلَّا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾ ﴾ (یونس: ٢٤-٢٥) بهعنی:

هه ما مهتهلا ژینا دنیایی ووی مال و خه ملا هوین شانازی پی دهن، وهکی مهتهلا بارانه کتیه مه ژ عسمانی ئینایه خواری، قیجا گه لهک رهنگین شینکاتی یین د ناچیک ههلبووی پی شین بووین ژ وی بهر هه می مروف بو

خۆ دکه ته قوبت، و ژ یی حه یوان ژئی دخۆن، حه تا ده می خه ملا عه ردی ئاشکه را دبت، و خه لکی فی عه ردی هزر دکه ن کو ئه و دئی شین وی دورین و مفای بو خۆ وه رگرن، فه رمانا مه ب تیرنا فی شینکاتی و خه ملا عه ردی ب شه ف یان ب رۆژ هات، ئینا مه ئه و شینکاتی و داروبار وه کی تشته کی دوری و بی مفا لیکر، هه ر وه کی ئه و شینکاتی و داروبار به ری هنگی ل سه ر عه ردی شین نه بروی، قیجا هه ر وه سا تشتی هوین شانازی پی دبه ن ژ خوشی و جوانیا دنیایی، ئه و ژئی نامینت و خودی دئی وی پویچ که ت. وکانی چاوا مه مه ته لا فی دنیایی بو هه وه گو ت و راستیا وی ئاشکه را کر، گه لی مرۆقان، وه سا ئه م ه یجه ت و ئایه تان بو وی ملله تی ئاشکه را دکه یین یی هزرا خۆ تیدا بکه ت، و مفای دنیا وئاخره تی بو خۆ ژئی وه ربگرت. و خودی هه وه بو وان به حه شتان فه دخوینت یین وی بو وه لیین خۆ ئاماده کرین، وه هچی وی بقی ت ژ به نیین خۆ ئه و به ری وی دده ته هیدایه تی، ووی دئینته سه ر ریکا راست.

مه عنا: وی مه ته لا دنیایی و بیخیریا وی نیشا مه دا، پاشی به حسی به حه شتی بو مه کر و به ری مه دایی.

و پیغه مبه ر -سلاف لی بن- د گو تنه کا خۆ دا به حسی دنیایی بو مه دکه ت، ووی ب ره نگه کی دی به رچا ف دکه ت، ده می دبیت: ﴿مالی وما لل دنیا، ما أنا فی الدنیا إلا کراکب استظل تحت شجرة، ثم راح وترکها﴾ من و دنیایی چ د گه ل ئیک هه یه؟! ئەز د دنیایی دا وه کی وی سو یاریمه یی خۆ دایه به ر سیبه را داره کی پاشی چووی وئو هتلا ی.

بینه به ر چاقیت خۆ: ده می تول سه ر سه فه ره کی، ب ریکی فه تورمیتل بو بیئقه دان ل (مه طه کی) رادوه ست، وئاگه هداریا ته دئیته کرن، کو

راوهستيان ب تنى چەند دەقیقەيەکن، پاشى سەفەر دى دەست پى كەتەقە،
ئەرى جوانيا وى محەطى ژبلى خوشيا بەروەخت فايدهيەكى دى دەتە تە؟
ئەها دنيا ئەو دەھ دەقیقەنە يىن تول وى محەطى دبۆرىنى، قىيجا بوچى
تو دى خو خاپىنى؟

(۲۰)

کیمیا هه‌فالان بلا نه سست نه‌کەت!

د ئایه‌ته‌کا قورئانی دا خودایی مه‌زن دبیثت: ﴿ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾ (الأنفال: ۱۳) و د ئایه‌ته‌کا دی دا دبیثت: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذْهَانِ ﴾ (المجادلة: ۲۰) د قان هه‌ردو ئایه‌تان دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکەت کو کاره‌ک هه‌یه ئیکه هند ژ خودانی چۆ دکەت ئەو د دنیاوی دا بیته ژ وان یین ژ هه‌میان ره‌زیلتر، و ل ئاخه‌ته‌ی بیته ژ وان یین عه‌زابا خودی یا دژوار ب سه‌ر دا دئیت، ئەو کار چیه؟

ئایه‌ته‌ی دو په‌یف بو دانان: (یشاقق) و (یحادد)، وه‌ردو ئیکه معنایی دده‌ن، یه‌عنی: خودی و پیغه‌مبه‌ری وی ل لایه‌کی (ل شققه‌کی، یان ژی ل هه‌ده‌کی) بن، ومروّف ل لایه‌کی دی بت.

ومه‌عنا یا قی ئەوه ئەگه‌ر خودی و پیغه‌مبه‌ری وی ل لایه‌کی بن، هه‌شیار بی! تو خو نهدیه د گه‌ل لایی دی، ئەگه‌ر خو دنیا هه‌می ل لایی دی بت، دا شه‌رمزار نه‌بی، و کیمیا هه‌فالان ل وی لایی بلا ته‌ سست نه‌کەت؛ چونکی خودی و پیغه‌مبه‌ری وی تیرا ته‌ هه‌نه، وخودانا ته‌ د گه‌ل لایی وان بو ته‌ چیتره، ل دنیاوی به‌ری ئاخه‌ته‌ی..

راسته‌ تو دئ پتیرا خه‌لکی ل لایی دی بینی، ب تاییه‌ته‌ی ئەگه‌ر وان دیت خو‌شیین به‌روه‌خت یین ب وی لایی دا چووین، یان ئیکه هه‌بت وان بترسینت ئەگه‌ر ئەو ب وی لایی دا نه‌چوون، هنگی کیم که‌سان تو دئ بینی

خو بدنه د گهل وی لایی یی خودی و پیغه مبهری وی دگهل، نه بهس هنده، بهلکی نه گهر ئه و ئیکی ل وی لایی ببینین ژی دئی وی حسیب کهن مرؤقه کی عهقل سثک ونهزان، ودویر نینه ئه و وی حسیب کهن مرؤقه کی دین ژی، وئغه عهده ته کی که ثنی نه بارین خودی و پیغه مبهرا نه، یی ل لایی وان نهبت و ب گوتنا وان نه کت، ل نک وان ئه و که سه کی دینه، ما وان (نتهما) پیغه مبهرا ن ب خو ژی ب دینا تی نه کربوو؟!

وئو که سی خو دده ته وی لایی یی خودی و پیغه مبهر لی، وی پینتی ب هندی هیه: وی علمه کی موکم ب وی شریعتی هبت یی پیغه مبهر پی هاتی، علمه کی وه سا بت بگه هته دهره جا یه قینی، یا گومان د گهل دا نهبت؛ دا دورست بده ته ری، پاشی دقیت وی صهره کا تمام ژی هبت؛ دا بشیت خو ل بهر لومه ونه یاره تیا هه قراکان بگرت، وئو نه شیت قی چه ندی بکت نه گهر رغبه ته کا ب هیز وی نهبت وی بهر ب خودی وئاخره تی قه بهت، وئیکا هند ژ وی چی بکت خودی و پیغه مبهری وی ل نک وی خوشتقیتر بت ژ ههر تشته کی دی یی هی.

وتشته ک ژ قی ب زهحه تر نینه ل سه ری ل بهر مرؤقی؛ چونکی نه سا وی، و تبعه تی وی، وشه یطانی وی، وهه قال وهوگرین وی، هه می دئی بهری وی دهنه خو شیا بهروهخت، وهلبزارتنا دنیا یی، وهه ر جاره کا وی گوهداریا وان نه کر، ئه و دئی نه یاره تیا وی کهن، قیجا نه گهر وی صهر کیشا و تهحه ممول کر، هاریکاری دئی بو وی ژ لایی خودی قه نییت، وئو کاری ب زهحه مت دئی ل بهر وی ب سانا هی که فت، وئو نه خو شی ل بهر وی دئی بته خو شی، و خودی ژ هندی مهزنتره ئیک لایی وی بگرت، و پشته قانیا وی بکت، وئو پشتا وی بهر دت، و بهر قانیی ژنی نه کت.

ونه یاره تیا خه لکی ل بهر خو ب زه حمهت نه ئیخه، هندی تو د گهل خودی
و پیغهمبه ری وی بی، نه گهر خو تو یی ب تنی ژی بی، چونکی هندی تو
د گهل خودی بی خودی ژی دی د گهل ته بت، و ژبلی هاریکاریا خودی
مه زنترین هاریکار بو ته ل سهر فی ریکتی نه گهر ته بقییت نه وه تو خو
ژ طهمه عی وترسی بیاریزی، طهمه عیا وی تشتی یی د دهستی خه لکی دا
ههی؛ دا نه وه ته ب لایح خو څه نه بهن، وترسا ژ وی هیزی یا وان ههی؛ دا
نه وه ته ژ حقیی نه دهنه پاش..

وچاوا دی شیی خو ژ طهمه عی وترسی دهیه پاش؟

نه گهر ته باوهریه کا باوهری هه بت کو تشتی خودی بو ته فیای، یی خوش
بت یان یی نه خوش بت، ههر دی گه هته ته، نه گهر خه لک هه می دژی وی
چندی راوهستن ژی.

(۴۱)

ناسنه نگیڼ ریځی

نه گهر عه بده کی کره دلۍ خو بهر ب خودی څه بچت، خاپینوک و
ناسته نگ دۍ که څنه ریځا وی، و ئیکه مین جار نهو دۍ ب شه هوت و
مه نصب و خوشی و ژن و جلکان ئیته خاپاندن، څیجا:
نه گهر نهو ما ب وان څه، نهو دۍ ژ چونۍ راوه ست.

و نه گهر وی پشت دا وان و رانه وه ستیا، و یی مجد بوو د چونۍ دا، نهو
دۍ ب گه له کیا دویکه فتی و موریدان ئیته جه پانندن، خه لک دۍ ده ستی
وی ماچی کهن، و سه ری دیوانی دهنۍ، و ل هیڅییا بهر که تا وی مینن، و
بیژنۍ: دو عایان بو مه بکه.. څیجا:

نه گهر نهو ما ب وی چهن دۍ څه، نهو دۍ وی ژ چونا بهر ب خودی څه
راوه ستینت، و پشک و بارا وی ههما دۍ نهو بت.
و نه گهر وی پشت دایۍ و رانه وه ستیا، نهو دۍ ب کرامهت و که شفان
ئیته جه پانندن.. څیجا:

نه گهر نهو ما ب وی چهن دۍ څه، نهو دۍ وی ژ چونا بهر ب خودی څه
راوه ستینت، و ههما بارا وی دۍ نهو بت.
و نه گهر نهو رانه وه ستیا، نهو دۍ ب هندۍ ئیته جه پانندن کو دلۍ وی بو
خودی څالا بیت، و ده ستی ژ همر تشته کی بهر دت، و ههما دلۍ وی بو
خودی کوم بیت، و دنیا یی بده ته لایه کی.. څیجا:

ئەگەر ئەو ما ب وئ چەندىن قە و ل نك راوہستيا، ئەو دىن ژ ئارمانج و مەخسەدىن ئىتتە قەقەتاندن.

بەلى ئەگەر ل نك رانەوہستيا، و بەردەوامى دا رېتكى، و بەرى وى ما ل مرادا خودىن ژ وى، و كانى وى چ ژى دقئيت، ب رەنگەكى كو عەبدەكى وەسا بت ل نك وى تشتى راوہستت يى خودايى وى دقئيت، ئەو تشت ل كيشە بت و يى چاوا بت، يى بوہستىيت يان پى رحەت بيت، پى خوش بت يان پى خوش نەبت، و ئەو وى بدەتە د گەل خەلكى يان ژى وى ژ وان قەدەر كەت. ئەو تشتەكى بو خو ھل نابزىرت ئەو نەبت يى سەيىدى وى بو وى ھلبزارتى، ل دويف شيانا خو د فەرمانا وى دا راوہستت، و ل نك وى نەفسا وى ژ ھندىن كىمترە كو ئەو رحەتيا وى پيش رازىبوننا سەيىدى خو بىخت.

ئەقەيە ئەو بەنى يى گەھشتىە سەيىدى خو، و دەرباسبوى، بى تشتەك بىتە ئاستەنگ د ناقبەرا وى و سەيىدى وى دا.

(۲۲)

دهه نشیندن بی مفا

دهه تشت هه نه دزه عینه، چو مفا ژئی نائیته وهرگرتن:

* زانینا کار پی نه ئیته کرن.

* کارئی ئیخلاص و چاقلین کرن (ئقتداء) تیدا نه بت.

* مالئی چو ژئی نه ئیته خهرج کرن.

* دلئی فیانا خودئی تیدا نه بت.

* له شی ژ طاعت و خزمه تا خودئی هاتیه ژ کارئی خستن.

* فیانا گریدای نه بت ب رازیبوون و گوهدانا خوشتقی شه.

* ده می قالا ژ کرنا باشیه کی، یان په شیمانیا ژ تشته کی چوویی.

* هزارا د تشته کی بی مفا دا بت.

* خزمه تا وی یی نه خزمه تا وی ته نیزبکی خودئی بکته، و نه

مفایه کی دنیا یا ته تیدا بت.

* ترس و هیقییا ژ وی یی ئه مرئی وی د دهستی خودئی دا بت، و

نه شیت نه مفایی نه زبانی نه گه هینته ته.

و تشتی ژ هه میی زه عیتر، کو دبه بناخه بو ههر زه عیبوونه کا هه بت،

دونه: زه عیبوونا دلئی و زه عیبوونا ده می.. و زه عیبوونا دلئی ب هندئی دبت

تو دنیا یی ب سهر ئاخره تی بیخی. و زه عیبوونا ده می ب هندئی دبت ته

هیقیه کا دویر و درپژ هه بت..

(۲۳)

قهنجی سینہ

قهنجی سینہ:

قهنجیہ کا چیبوی و عہد پی دزانت.

و قهنجیہ کا چیبوی و نہبوی و نہو چاقہ پری چیبونا و تیبہ.

و قهنجیہ کا نہو د ناف دایہ، بہلی نہو پی ناحہ سیئت.

قیجا نہگر خودی قیا قهنجیا خو ل سہر عہدی خو تمام بکہت، نہو:

- دئی وی ب قهنجیا خو یا نامادہ ناگہدار کہت، و نہو دئی ہند شوکرا

خو دہتی کو وی قهنجی پی گریدہت، دا نہفہرست، چونکی قهنجی

ب گونہ ہی دقہرست و ب شوکری دئیتہ گریدان.

- و دئی بہری وی دہتہ کارہ کی و ہسا قهنجیا چاقہ پری پی ب دہست قہ

بیئت، و دئی وی ب وان ریکان ناگہدار کہت یین ری ل وی قهنجی

دگرت؛ دا نہو خو ژئ بدہتہ پاش، حہتا نہو ب تمامترین رہنگ دگہنہ

وی.

- و نہو دئی وی ب وان قهنجیان ژئ ناگہدار کہت یین نہو د ناف دا و

نہو پی ناحہ سیئت.

دبیشن: نہعرا بیہک چوو نک ہاروون نہررہشیدی، و گوتی: نہی نہمیر

نہلموئمنین! خودی ب دہوامیا شوکری تہ ل سہر وان قهنجیان موکم بکہت

یین تو د ناف دا، و ب ہزرا تہ یا باش ژ وی و بہردہوامیا طاعہتی نہو

وان قهنجیان بو تہ ب جہ بینت یین تول ہیقیسی، و نہو تہ ب وان

قهنجیان ژى ئاگههدار بکەت ییتن وی د گهل ته کرین و تو پی ناههسییی
دا تو شوکرا وی سهرا بکهی.
ئینا کهیفا هاروونی ب قی لیکقه کرنا وی بو قهنجیی هات وگوت: چند
لیکقه کرنه کا تازهیه!

(۲۴)

نهم به‌رده‌وام رېښنگين

نهمه رېژا مروژ هاتينه ئافراندن نهم رېښنگين، وچوو نهم بارئ خو
ل به‌حشتمئ يان جه‌نهمئ دانن، و مروژئ ب عه‌قل بت دئ زانت كو هندی
وه‌غره يال سهر نه‌خوشئ و وه‌ستيانئ هاتيه ئاڅاكرن، وخوشئ وره‌ته‌ئ
هنگي دئته ديتن پشتئ سهر ب دووماهئ دئت.

وئاشكه‌رايه كو ههر پيگاڅه‌ك، يان ههر ده‌مه‌ك ژ ده‌مئ سهرئ، چو
خوگرتن بو نينن، و چو راوه‌ستيان بو رېښنگي ب خو ژئ نينن، و ههرده‌م
دئت نهم ل سهر وئ حالئ بت يئ دئت رېښنگ ل سهر بت، كو زائئ وئ
يئ وئ دگه‌هينته قوبناغئ يئ حازر بت، وده‌مئ نهم ددانت يان دنقت يان
بيننا خو قه‌ده‌ده‌ت ژئ دئت ههر بو هندی بت كو نهم بشيت به‌رده‌واميئ پئ
بده‌ته رېكئ.

(۲۵)

حکمه نین کورت

* پەردەبەگەئێ ستارەکرنێ د ناڤهرا بهنی و خودێ دا ههیه، و پەردەبەگە د ناڤهرا وی و مرۆڤان دا، ڤیجا ههچیبێ ئه و پەردە ههتکاند یی د ناڤهرا وی و خودێ دا ههیه، خودێ دێ وی پەردە ی ههتکینت یی د ناڤهرا وی و مرۆڤان دا ههیه.

* بهنی خودایهک ههیه دێ چته نک، و مالهک ههیه دێ لێ ئاکنجی بت، ڤیجا پیتشیه ل سهر وی ئه و خودایێ خۆ ژ خۆ رازی بکهت بهری بچته نک، و مالا خۆ ئاڤاکهت بهری بو بیهته ڤهگوهاستن.

* زهعیکرنا ده می خرابتره ژ مرنێ، چونکی زهعیکرنا ده می ته ژ خودێ و ئاخهتێ ڤه دپرت، بهلێ مرن ته ژ دنیا یی و خه لکی وێ ڤه دپرت.

* دنیا ژ بهراهیبێ هتا دووماهییبێ ب بهر خه ما ده مه کی ناکهت، ڤیجا چاوا مرۆڤ عه مری هه مییبێ یی ب خه م بت؟

* مه زنترین فایده د دنیا یی دا ئه وه تو هه می گاڤان خۆ ب وی تشتی ڤه موژویل بکه ی یی بو ته فهرتر بت، و ل ئاخهتێ پتر مفایی بگه هینته ته.

* چاوا ئه و کهس دێ یی ب عه قل بت ئه و ی به حه شت و خوشیبین وێ داینه ب شه هوه تا گاڤه کی؟

* خودیتناس ژ دنیا یی ده ردکه ڤت و ئه و خۆ ژ دو تشتان تیر ناکهت: گریبا ل سهر نه فسا خۆ، و مه دحین خودایێ خۆ.

* ئەگەر توژ مەخلووقەکی ترسیای صەبرا تە پى نائىت، و تو دى ژى رەقى، بەلى دەمى توژ خودى دترسى صەبرا تە پى دئىت، و تو خو ئىزىكى وى دکەى.

* ئەگەر زانىنا بى کرىار مفايەک تىدا هەبا، خودى نەکامىيا زانايىن کىتابىيان نەدکر، و ئەگەر کرىارا بى ئىخلاص مفايەک تىدا هەبا وى نەکامىيا منافقان نەدکر.

* تەقوا سى دەرهجەنە: يا ئىکى مرؤف دل و لەشى خوژ گونەه و حەرامىيان بپارىزت، يا دوى: مرؤف وان ژ تشتىن مەکرووه بپارىزت، يا سىي: مرؤف وان ژ تشتى زىدە و بى مایى مرؤقى تى نەچت بپارىزت، يا ئىکى ژيانى ددەتە عەبدى، و يا دوى ساخلمى و هيزى ددەتى، و يا سىي کەيف و خوئىي ددەتى.

* دەمى ئادەمى هەرمانا د بەحەشتى دا ژ لایى دارى قە خواستى، ئەو ب دەرىخستنى هاتەجزادان، و دەمى بووسفى دەرکەفتنا ژ سجنى ژ لایى خودانى خەونى قە خواستى، چەند سالەکان ئەو ما ل وىرى.

* کەيفاً ئېلىسى هات دەمى ئادەم ژ بەحەشتى هاتىيە خواری، و وى نەزانى کو نزمبوونا تقوئانى د ئاقى دال دوىف دوړ و مرارىيان بلندبوونه.

* گونەه برىن، و بەلکى برىنەک هەبت بکەفته جەهەکى کوژەک.

* ئەگەر عەقلى تە ژ بن دەسپەلاتا هەوايى نەفسا تە دەرکەفت، بى خودان دەسپەلات دى بته ئەو.

* تو چوويه د خانىيى هەوايى نەفسى قە، قىيجا تە قومار ب ژىيى خو کر.

- * بازار هیشتا یا گهرم و ته پاره ههین، خو بکره.
- * ههچییی د پیکا سهرفهرازییی دا گهرما ههتافی نهبینت، ل بهر سیبهرا بلندییی بیتا خو شهنادهت.
- * ئیکی گوته هسهنی: خهلکی ب ههسپین رههوان دانه ری و بهری مه راکرن، و ئەم خودانیین هندهک کهرتین لهغهربن، وی گوته: ئەگهر تو ل سهر پیکا وان بی، ل دهههکی زوی دئی گههییه وان.
- * چرایین دلین پاقر د خورستییی دا دگهشن بهری شریعت بیتن ژیی..
- (قوسسی) پیغهمبهر نه دیتوو ژیی بهلی باوهری ب ئیکینییا خودئی ههبوو، و (ئبن ئوبهیی)یی نقیژ ل مزگهفتی د گهل پیغهمبهری دکر، و کافر بوو.
- * یا بووری ژ دنیایی خونه، و یا نه هاتی هیقییه، و دهم د ناقبهرا وان ههردوووان دا یی زهعییه.
- * دو رویقی کهفتنه تهلهی، ئیکی گوته یی دی: پشتی قئی ژقانی مه ل کیقهیه؟ ههقالی وی گوته: پشتی دو روژین دی ل نک دهباغی دئی گههینه ئیک.
- * مروقی بهخیل فهقیرهکی وهسایه چو خیر ژ فهقیربیا وی ناگههتی.
- * ژ کورین ئاخهرتی به نه ژ کورین دنیایی؛ چونکی کور ب دویش دهیکا خو دکهفت.
- * دنیا کهلهههکی مراره، و شیر ب کهلهخین مرار رازی نابت.
- * ههچییی تهنگاچییا تهلهی ل بیرا خو بینت، هیلانا دانی دئی ل بهر وی سقک بت.

* ب خودی دوزمنی ب سهر ته دا نهگرت هتا خوشتقی پشت نه‌دایه ته،
قیجا تو هزر نه‌که شهیتان ب سهرکه‌فت، به‌لی پاریزقانی رویی خو ژ ته
وهرگیرایه.

* مروّقه‌کی گۆته خودیناسه‌کی: من فییری قیانی بکه، وی گۆت: قیان
ب فییرکرنی نینه.

* عه‌جیبی نه دوتنا (ویحونه) دایه، به‌لی عه‌جیبی ئه‌وه یا د (یحبهم) دا
هه‌ی، چونکی حنییر نینه فه‌قیره‌کی ژار هه‌ز ژ وی بکه‌ت یی قه‌نجیبی
لی دکه‌ت، به‌لی حنییر ئه‌وه قه‌نجیکار هه‌ز ژ فه‌قیره‌کی ژار بکه‌ت.

* خو ژ وان بده پاش یین نه‌یاره‌تییا خودانین کیتاب و سوننه‌تی دکهن؛ دا
خوساره‌تییا وان ته ژی قه‌نه‌گرت.

* خو ژ وان هه‌ردو نه‌یاران بده‌ته پاش یین بارا پتر ژ خه‌لکی پی چوینه
هیلاکی: ئه‌وی ب گومان و ئاخفتننن خو یین شرین به‌ری خه‌لکی ژ ریکا
خودی دده‌ته پاش، و ئه‌وی دنیا یی و مه‌زنییی ئه‌و دفتنه بری.

* ئه‌گه‌ر ته بای سهری سحاری هلکیشابا، دلی ته دا ژ مه‌ستییی هشیار
بت.

* هه‌چییی ریکی ل به‌ر خو گران که‌ت، ریقه‌چوونا وی دئ سست بت.

* ئه‌گه‌ر هه‌یقا ته‌باخی که‌فته دلی، ئادار دئ که‌فته چاقی.

* بیرا خو ل شربنییا گه‌هشتنی بینه، نه‌خوشییا ریکی دئ ل به‌ر ته سفق
بت.

* ده‌می صه نیچیری بو خودانی خو دکه‌ت، نیچیرا وی یا هه‌لاله، به‌لی
ده‌می ئه‌و نیچیری بو خو دکه‌ت، ئه‌و هه‌رام دبت.

* مروّف د دنیا یی دا دئینه عه‌زابدان ل دویف وی خه‌ما ئه‌و ژی دخون.

* ههچیی ل دنیا یی عاشق بیت، دنیا دئی بهری خۆ دهته بهایی خۆ ل نک
وی قیجا دئی وی کهته ژ بهنییین خۆ و دئی وی رهزیل کهت، و ههچیی
پوخته ب وی نهکر، و پشتدایی، ئەو دئی بهری خۆ دهته مهزنییا بهایی
وی، و دئی خدامینییا وی کهت.

* تو دلی خۆ ل سی جهان بخوازه: ل دهمی گوهدانا قورئانی، و ل جهی
زکر لی دئیته کرن، و ل خهولوی دهمی تو دمینییهب تنی، و گاڤا ته ئەو
ل قان جهان نه دیت، داخواری بو خۆ ژ خودی بکه کو ئەو دلەکی بدهته ته
چونکی تو یی بیی دلی.

* خودیناس ل عهردی رحانه که ژ رحانین بهحهشتی، دهمی موریده بین
دکه تی شهوقا وی بو بهحهشتی زیده دبت.

* دلی ههژیکه ری د ناقبهرا مهزنی و جوانییا خوشتشی دایه، دهمی ئەو
بهری خۆ دهته مهزنییا وی ههیهت بو چی دبت، و دهمی بهری خۆ ددهنه
جوانییا وی قیان و شهوقا وی زیده دبت.

ل دووماهیینی

حهتا بو مه دلی قالا نه کهی تو

د خهلوی دا ئه ری ما دئی مه بینی؟

طلسما ده رگه هی وه صلا مه صه بره

حهتا واصل بی لازم وی تو بینی

نافه رۆڤڤ

بابهت	بهه رپهه
کتیبا (الفوائد) و گرنگیا وئ	۳
(۱) رحهتیا دلی د ئیخلاص و طاعهتی دابه	۵
(۲) نیاسینا خودی ب جوانیا وی	۸
(۳) یی جوانه ووی جوانی دقیت	۱۱
(۴) مهه رته به وپیکین عبوودییه تی	۱۴
(۵) ته وحید و عبوودییه ت	۱۷
(۶) ژ رامانین عبوودییه تی	۲۰
(۷) د ناڤهه را حوکمی وقه دهه ری دا	۲۳
(۸) ته وه سسول ب ناڤین خودی	۲۶
(۹) رزقی وئه جه لی.. خه می ژئ نه خو!	۳۰
(۱۰) ئه گه ر ته سه عاده تا دورست بقیت	۳۳
(۱۱) مهه زکرنا عه بدی بو خودایی وی	۳۶
(۱۲) مرؤف.. ئه وه حیکمه تین د چیکرنا وی دا	۴۰
ل دویماهیی ههین	
(۱۳) حالی مرؤقان د گه ل قورنایی	۴۳
(۱۴) تشتی هوبن پی دژین	۴۷
(۱۵) هیلانا (ئه مری) مهه زتره ژ کرنا (نه هیی)	۵۱
(۱۶) هشیاری ئاڤاهیی خو به!	۵۵

ٺه گهرين گونه هي	٥٨
د ناڅپه را زاناي وزاهدي دا	٦١
زوهدا د دنيايي دا	٦٣
(٢٠) كيميا هه قالان بلا ته سست نه كهت!	٦٧
(٢١) ئاسته ننگين ريكي	٧٠
دهه تشتين بي مفا	٧٢
(٢٣) قهنجي سينه	٧٣
(٢٤) ئه م بهرده و ام ريښنگين	٧٥
(٢٥) حيكمه تين كورت	٧٦